

प्रदेश सरकार
प्रदेश नं. ५

सामाजिक विकास मन्त्रालय

शिक्षा तालिम केन्द्र, रुपन्देही

समाचारपत्र

ETC NEWSLETTER

Email: etcrupandehi@gmail.com
Website: www.etc.p5.gov.np

फोन : ०७९-५२३०९३, ५२६७९६, ९८५७०२३०९३
फ्याक्स : ०७९-५२३०९३

वर्ष: १ अङ्क: १ (२०७६, आषाढ) शिक्षा तालिम केन्द्र रुपन्देहीको गतिविधि समेट्ने वार्षिक बुलेटिन

सम्पादकीय...

शिक्षा क्षेत्रमा रहेका जनशक्तिहरुको पेसागत क्षमता अभिवृद्धिका लागि क्रियाशील संस्थाको रुपमा अग्रणी स्थानमा शिक्षा तालिम केन्द्र, प्रदेश नं. ५ रुपन्देही रहेको छ । यस केन्द्रले शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्ति, सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत प्र.अ. तथा शिक्षकहरुका लागि स्तरीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा व्यवस्थापकीय तथा सेवाकालीन प्रमाणीकरण तालिम प्रदान गर्दै आएको छ भने अर्को मूलधारमा रहेको संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरुका लागि समेत ५ दिने कष्टमाइज्ड तालिम स्तरीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा सञ्चालन गर्ने गरेको छ । यसरी सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरुलाई तालिम मार्फत सिकाइ उपलब्धि बढोतरीका लागि यस केन्द्रले हर सम्भव प्रयास गर्दै आइरहेको छ । साविक शैक्षिक तालिम केन्द्रको नाम फेरिष्ट प्रदेश स्तरीय शिक्षा तालिम केन्द्र, प्रदेश नं. ५ कायम भई यस केन्द्रको भूमिका तथा क्षेत्र विस्तार भएको छ ।

पेसागत विकास निरन्तर चलिरहने प्रक्रिया हो । हरेक जीवन्त संस्थाले आफ्नो वरिपरिको वातावरणबाट केही सिक्दछ भने केही सिकाउने कार्य गर्दछ । यस केन्द्रले पनि तालिम तथा कार्यशाला मार्फत केही सिकाउने प्रयास गरेको छ भने केही सिकाइ पनि हासिल गरेको छ । तालिम तथा कार्यशालामा सिक्ने सिकाउने माध्यम भनेको आपसी अन्तरक्रिया हो । त्यही अन्तरक्रियाको सारका रुपमा बुलेटिन प्रकाशनलाई लिन सकिन्छ । आ.व. २०७५/७६ मा यस केन्द्रले सञ्चालन गरेका कार्यहरुको संक्षेपीकरणका रुपमा वार्षिक बुलेटिन प्रकाशन गर्ने जमर्को गरिएको छ । यस बुलेटिन मित्र तालिम गतिविधि, भौतिक तथा वित्तीय प्रगति एवं शिक्षा क्षेत्रमा क्रियाशील व्यक्तित्वहरुका विचारमूलक लेख रचना समेटिएको छ । पाठकवृन्दले यसमित्रका सामग्रीहरुलाई सरसर्ती हेरिदिनुभयो भने हाम्रो प्रयास सफल भएको ठान्ने छौं कुनै प्रतिक्रिया वा लेखरचना प्राप्त भएमा त्यसलाई उच्च सम्मान गर्दै आगामी प्रकाशनमा स्थान दिने छौं ।

अन्त्यमा बुलेटिन प्रकाशनमा प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग पुऱ्याउनुहुने सम्पूर्ण सरोकारवाला महानुभावहरु प्रति केन्द्र हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछ । धन्यवाद ।

तालिम प्रमुख

परिचय

शिक्षकलाई तालिम प्रदान गरी दक्ष बनाउने उद्देश्यले वि.सं. २००४ सालमा आधार शिक्षक तालिम केन्द्रको स्थापना, वि.सं. २०११ सालमा राष्ट्रिय शिक्षक तालिम केन्द्रको स्थापना तथा वि.सं. २०१४ सालमा शिक्षक तालिमका लागि शिक्षा महाविद्यालय (College of Education) को स्थापना भयो । वि.सं. २०१६ सालमा यसलाई त्रिभुवन विश्व विद्यालय (त्रिवि) को एक अङ्गको रुपमा समावेश गरी शिक्षक तालिमलाई निरन्तरता दिइयो । राष्ट्रिय शिक्षा आयोग (२०४९) ले सिफारिस गरे अनुसार शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिको सेवाकालीन तालिम मार्फत पेसागत कार्यदक्षता विकासका लागि राष्ट्रिय स्तरमा उच्च तहको एकीकृत संस्थाको आवश्यकता महसुस गरी वि.सं. २०५० साल श्रावण १ गते तत्कालीन शिक्षा मन्त्रालय अन्तर्गत शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रको स्थापना भयो । शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र अन्तर्गत वि.सं. २०५३ सालमा प्राथमिक शिक्षकहरुलाई तालिम दिने उद्देश्यले देशभर ९ वटा प्राथमिक शिक्षक तालिम केन्द्रको स्थापना भयो । यसरी प्राथमिक शिक्षकहरुलाई तालिम दिदै आइरहेको प्राथमिक शिक्षक तालिम केन्द्रलाई वि.सं. २०६१ सालमा नाम परिवर्तन गरी शैक्षिक तालिम केन्द्र-क बनाइयो भने वि.सं. २०६१ सालमै साविकमा रहेका माध्यमिक शिक्षा विकास एकाइ (सेडु) हरूलाई शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र मातहत रहने गरी २०-शैक्षिक तालिम केन्द्र-ख मा रुपान्तरण गरियो ।

नेपाल सरकार, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र, सानोठिमी अन्तर्गत रहेका २९ वटा शैक्षिक तालिम केन्द्र मार्फत शिक्षा क्षेत्रको मानव संसाधनलाई तालिम प्रदान गर्दै आएकोमा आ.व. २०७५/७६ मा संघीय संरचना तीन तहमा कार्यान्वयन गर्ने क्रममा २९ शैक्षिक तालिम केन्द्र मध्ये २२ तालिम केन्द्र खारेज गरी बाँकी ७ शैक्षिक तालिम केन्द्रहरुलाई प्रदेश सरकार, सामाजिक विकास मन्त्रालय अन्तर्गत रहने गरि सातै प्रदेशमा प्रदेशस्तरीय शिक्षा तालिम केन्द्रको रुपमा स्थापित गरियो । यसरी सात प्रदेश मध्ये प्रदेश नं. ५ मा कायम भएको प्रदेश स्तरीय शिक्षा तालिम केन्द्र, रुपन्देही एक हो ।

शिक्षकको पेसागत दक्षता विकास गर्ने हेतु शिक्षक शिक्षा परियोजना (TEP) र माध्यमिक शिक्षा सहयोग कार्यक्रम (SESP) ले वि.सं. २०६६ सालभित्र स्वीकृत दरवन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरुलाई (९८.२%) प्रमाणीकरण तालिम दिने अभियान पूरा गरेपश्चात शिक्षकको निरन्तर पेसागत विकासको लागि विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना (School Sector Reform Plan) ले शिक्षकको पेसागत विकास (TPD) को अवधारणालाई अगाडि सार्‍यो । विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम (SSDP) ले पनि स्वरुप परिवर्तन गरि नयाँ ढाँचाको (१०+५) दिने शिक्षक पेसागत विकास तालिमलाई निरन्तरता दिएको छ । प्रत्येक विद्यालयका प्र.अ. लाई यस अघिको ३० कार्य दिन बराबरको विद्यालय व्यवस्थापनका लागि प्र.अ. तालिमलाई आमूलरुपमा परिवर्तन गरि १०+५ दिने प्रधानाध्यापकको नेतृत्व क्षमता विकास तालिम सुरुवात भएको छ । यो नयाँ ढाँचाको (१०+५) दिने सम्पूर्ण तालिम शिक्षकले वर्षको एक पटक दरले २ पटकमा ३० कार्य दिन पुरा गर्नुपर्ने बनाइएको छ ।

शिक्षा तालिम केन्द्र रुपन्देहीको बुटेलिन

शुरुमा ५ वटा सेवाक्षेत्र जिल्लाहरू क्रमशः रुपन्देही, कपिलवस्तु, नवलपरासी, अर्घाखाँची र प्यूठान रहेकोमा हाल यस केन्द्रको सेवाक्षेत्र प्रदेश नं. ५ का १२ जिल्लाहरू क्रमशः रुपन्देही, कपिलवस्तु, पश्चिम नवलपरासी, पाल्पा, गुल्मी, अर्घाखाँची, प्यूठान, पूर्वि रुकुम, रोल्पा, दाङ, बाँके र बर्दिया कायम भएको छ। संघ र प्रदेशको स्वीकृत कार्यक्रम बमोजिम प्रदेश नं. ५ मा तालिम सञ्चालन गर्नु यस केन्द्रको मुख्य जिम्मेवारी हो। यहि जिम्मेवारी स्वरुप केन्द्रले १२ वटै जिल्लाहरूमा तालिम सञ्चालन गरि तालिमको अनुगमन तथा प्राविधिक सहयोग (Technical Support) गर्ने कार्य गरेको छ। नयाँ ढाँचाका ECD, TPD, EGRP-TPD र HT तालिम कार्यक्रमहरूमा स्थलगत प्राविधिक सहायता प्रदान गर्ने, श्रोत सामग्रीहरू विकास तथा वितरण गर्ने, तालिम सुधारका लागि कार्यमूलक अनुसन्धान गर्ने कार्य गरिएको छ भने तालिमका गतिविधि सहित बुलेटिन प्रकाशन गर्ने, समसामयिक विषयवस्तुमा तालिम संचालन गर्ने, लगायतका कार्यहरू यस केन्द्रले गर्दै आएको छ।

केन्द्रबाट सञ्चालन हुने पेसागत विकास तालिमका लागि प्रदेशस्तरीय शिक्षा तालिम केन्द्र जिम्मेवार निकायका रुपमा रहदै तालिम केन्द्र नभएका जिल्लामा साविकको अगुवा स्रोत केन्द्र (LRC) मा समेत तालिम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएकोछ। EGRP-TPD तालिम लिएका बाँके जिल्लाका शिक्षकहरूका लागि EGRP-Refresher तालिम सञ्चालन गरिएको छ। त्यस्तै EGRP-TPD तालिम लिएका शिक्षकहरूलाई विद्यालय तहबाटै अनुगमन गरि प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने प्राथमिक इन्चार्ज वा संयोजक पद निर्माण गरि प्राथमिक इन्चार्जहरूलाई ५ दिने कष्टमाइज्ड तालिम सञ्चालन गरिएको छ। समग्रमा यस आ.व.मा केन्द्रले विभिन्न तहका ५७५९ जना शिक्षकहरूका लागि विभिन्न प्रकारका तालिमहरू सञ्चालन गरेको छ।

कार्यालय रहेको स्थान :	मायादेवी गा.पा., वडा नं. ८, मतकोलवा, रुपन्देही
सम्पर्क नम्बर :	०७९-५२३०९३, ९८५७०२३०९३
फ्याक्स नं. :	०७९-५२३०९३
वेब साइट :	http://etc.p5.gov.np
इमेल :	etcrupandehi@gmail.com
दुरदृष्टि:	“पेसागत क्षमता विकासवाट विद्यालयीय शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धिमा सहयोग गर्ने”
मुख्य लक्ष्य :	“विद्यालय शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरूको पेसागत कार्य क्षमताको विकास गरि विद्यालयीय शिक्षाको गुणस्तर विकासमा टेवा पुऱ्याउने”

आ.व. २०७५/०७६ मा गरिएका मुख्य कार्यहरू

- शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिहरूको सेवाकालीन व्यावस्थापकीय तालिम सञ्चालन।
- माध्यमिक तथा आधारभूत तहका शिक्षकहरूको लागि १०+५ दिने शिक्षक पेसागत विकास तालिम सञ्चालन,
- आधारभूत र माध्यमिक तहका प्रधानाध्यापकहरूका लागि १०+५ दिने प्रधानाध्यापक नेतृत्व क्षमता विकास तालिम सञ्चालन,
- विभिन्न शैक्षिक समस्याहरू समाधानका लागि क्रियात्मक अनुसन्धान कार्य सञ्चालन,
- सेवा क्षेत्रभित्र सञ्चालित शिक्षकको पेसागत विकास तालिमको लागि स्थलगत अनुगमन तथा प्राविधिक सहायता प्रदान
- तालिम निर्देशिका तथा स्रोत सामग्री निर्माण तथा वितरण,
- पुस्तकालय व्यवस्थापन तथा प्रयोगशाला सुदृढिकरण,
- तालिम गतिविधि सम्बन्धी जर्नल/बुलेटिन प्रकाशन,
- संघ र प्रदेशको स्वीकृत कार्यक्रम बमोजिमका विभिन्न विषय तथा शीर्षकका तालिम सञ्चालन,
- तालिम प्राप्त शिक्षकहरूलाई १० महिने तथा १ महिने सेवाकालीन तालिम सम्पन्न प्रमाण-पत्र वितरण
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीच शिक्षक तालिम सञ्चालनका लागि आवश्यक समन्वय।

शिक्षा तालिम केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारी वितरण:

सि.नं.	नाम	पद	दर्जा	फोन नं	इमेल
१	यमवहादुर के.सी.	तालिम प्रमुख	अधिकृतस्तर दशौं	९८५७०२३०९३	kcyam01@gmail.com
२	हिमलाल खनाल	शाखा अधिकृत	अधिकृतस्तर आठौं	९८५७०१०१५८	himlalkhanal@gmail.com
३	माधव प्रसाद पोखेल	शाखा अधिकृत	अधिकृतस्तर सातौं	९८५११५९२२६	madhavpokherel@gmail.com
४	अरविन्द्र प्र. अधिकारी	शाखा अधिकृत	अधिकृतस्तर सातौं	९८५७०३४१३१	adhikariarvin@gmail.com
५	दामोदर पन्त	लेखा अधिकृत	अधिकृतस्तर छैठौं	९८४७१८४५६१	
६	शिवहरि मरासिनी	नायब सुब्बा	सहायक पाचौं	९८५७०६१९०७	shiva61907@gmail.com
७	सृजना के.सी.	कम्प्युटर अपरेटर	सहायक पाचौं	९८४७०३१५७७	srijanakc5@gmail.com
८	रामचन्द्र केवट	कार्यलय सहायक	श्रेणी विहिन पाचौं	९८०६९८०२५१	ramchandrakewat22@gmail.com
९	गंगाराम केवट	कार्यलय सहायक	श्रेणी विहिन पाचौं	९८४७४२१२६०	kewatgangaram@gmail.com
१०	पोषकान्त चित्तौरे	सवारी चालक	श्रेणी विहिन	९८४१६४२१९९	

शिक्षा तालिम केन्द्र, प्रदेश नं. ५ रुपन्देही
वार्षिक प्रगति

क्रसं	कार्यक्रम क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाइ	आ.व. २०७५/७६ को वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति				
				भौतिक परिणाम	भार	जम्मा वजेट	भौतिक परिणाम	भौतिक प्रगति %	भारित	वित्तीय प्रगति	वित्तीय प्रगति %
१	आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू प्रदेश तहमा कायम हुने तालिम निकायहरूको भौतिक सुविधा सुदृढिकरण तथा होस्टल व्यावस्थापन		पटक	१	१.९	१०००	१	१००	१.९	९९९.९५	९९.९५
२	पुस्तकालय सुदृढिकरण तथा ई-लाइब्रेरी विस्तार		पटक	१	०.४	२००	१	१००	०.४	२००.	१००.
३	प्रदेश स्तरका तालिम निकायमा शिक्षक विकास जनल तथा समाचारपत्र प्रकाशन		पटक	१	०.२	१००	१	१००	०.२	१००.	१००.
४	राजपत्र अर्नाकित प्रथम श्रेणीका कर्मचारीहरूका लागि सेवाकालीन १ महिने शैक्षिक प्रशासन तालिम सञ्चालन		जना	२५	२.६	१३७५	०	०	०.	०.	०.
५	परिषद्बाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा माध्यमिक तह (९-१२) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम (अंग्रेजी, गणित र विज्ञान) सञ्चालन		जना	७५	२.४	१२८३	६५	८६.६७	२.०८	११२.५४	९२.९५
६	परिषद्बाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा माध्यमिक तह (९-१२) का Professional Training Degree Online शिक्षकहरूका लागि टीपीडी प्रमाणीकरण तालिम (अंग्रेजी, गणित र विज्ञान) सञ्चालन		जना	५०	१.९	१०००	५०	१००	१.९	१०००.	१००.
७	परिषद्बाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा माध्यमिक तह (९-१०) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम सञ्चालन		जना	५०	१.९	१०००	३९	७८	१.४८	९१०.१	९१.०१
८	परिषद्बाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा आधारभूत तह (६-८) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम (अंग्रेजी, गणित र विज्ञान) सञ्चालन		जना	५०	१.७	९००	३९	७८	१.३३	७०२.	७८.
९	परिषद्बाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा आधारभूत तह (६-८) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम सञ्चालन		जना	५०	१.७	९००	५०	१००	१.७	९००.	१००.
१०	परिषद्बाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा आधारभूत तह (१-५) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम सञ्चालन		जना	२७५	७.८	४१२५	२७६	१००.३६	७.८३	४१२५.	१००.
११	परिषद्बाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा तालिम अप्राप्त बाल विकास शिक्षक सहयोगी कार्यकर्तालाई टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम सञ्चालन		जना	२७५	७.८	४१२५	२७५	१००	७.८	४११९.४२	९९.८६
१२	परिषद्बाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा आधारभूत तहका प्र.अ.हरूका लागि एकीकृत रुपमा प्रमाणीकरण नेतृत्व विकास तालिम सञ्चालन		जना	५०	१.९	१०००	५०	१००	१.९	१०००.	१००.
१३	सबै प्रकारका तालिम स्रोत सामग्री छपाई		पटक	१	०.४	२००	१	१००	०.४	२००.	१००.
१४	तालिम केन्द्र सञ्चालन तथा कार्यक्रम व्यावस्थापन खर्च		पटक	१	०.४	२००	१	१००	०.४	१९९.५६	९९.७८
१५	तालिम सञ्चालन अवधिमा स्थलगत अनुगमन तथा प्राविधिक सहयोग तथा स्थिति प्रतिवेदन तथा अनुगमन प्रतिवेदन तयारी		पटक	१	०.३	१५०	१	१००	०.३	१४९.३	९९.५३
१६	सरकारी तथा निजी क्षेत्रको सहकार्यमा संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरूलाई ५ दिने कस्टमाइज्ड तालिम सञ्चालन		जना	५००	१.४	७५०	४६६	९३.२	१.३	७००.	९३.३३
१७	शिक्षा सग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रमका बारेमा स्थानीय तहमा कार्यरत शिक्षा हेर्ने कर्मचारीका लागि ३ दिने सघन क्षमता विकास तालिम सञ्चालन		जना	११०	४.२	२२००	१२९	११७.२८	४.९३	२१८१.९	९९.१८
१८	सातवटै प्रदेशमा कक्षा ११ र १२ मा खुला विद्यालय सञ्चालनका लागि व्यवस्था तथा तयारी		पटक	१	०.४	२००	०	०.	०.	०.	०.
	जम्मा			१५१७	३९.३	२०७०८	१४४५	९५.२५	३५.८५	१८६७९.७८	९०.२

क्र.सं.	कार्यक्रम क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाइ	आ.व. २०७५/७६ को वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति				
				भौतिक परिणाम	भार	जम्मा बजेट	भौतिक परिणाम	भारित	भौतिक प्रगति प्रतिशत	वित्तीय प्रगति	वित्तीय प्रगति प्रतिशत
१	आ) चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू इजीआरपी लागू भएका ४ जिल्लाका शिक्षक पेशागत सहयोगका लागि कष्टमाइज्ड तालिम		जना	१६५३.	३६.३	११५७१.	१६२८.	३५.७५	९८.४७	११२४८.	९७.२१
२	इजीआरपी लागू भएका ३ जिल्लाका विद्यालयका थप एक जना शिक्षकलाई परिषदवाट स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रमका आधारमा इजीआर विषयमा टिपिडी प्रमाणीकरण तालिम सञ्चालन		जना	११७७.	३७.	११७७०.	११५३.	३६.२५	९७.९७	११२६३.७७	९५.७
३	इजीआरपी लागू भएका कोहेट एक्का ६ जिल्लाका शिक्षकलाई ५ दिने पुनर्ताजगी कष्टमाइज्ड तालिम सञ्चालन		जना	११४६.	२५.२	८०२२.	११४२.	२५.११	९९.६५	८०१३.	९९.८९
४	शैजिवेवाट विकसित ४ वटा रेडियो पिएसएलाई स्थानीय भाषामा रुपान्तरण गरी उत्पादन (७ भाषा)		वटा	४.	०.३	४.	४.	०.३	०.	०.	०.
५	इजीआरपी तालिमको स्थलगत रुपमा प्राविधिक सहायता परिचालन		जना	४.	१.३	४००.	४.	१.३	१००.	४००.	१००.
	जम्मा			३९८४.	१००.१	३१७६७.	३९३१.	९८.७७	९८.६७	३०९२४.७७	९७.३५

क्र.सं.	कार्यक्रम क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाइ	आ.व. २०७५/७६ को वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति				
				भौतिक परिणाम	भार	जम्मा बजेट	भौतिक परिणाम	भारित	भौतिक प्रगति प्रतिशत	वित्तीय प्रगति	वित्तीय प्रगति प्रतिशत
१	आ) चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू प्रधानाध्यापकको व्यावस्थापकीय(आधारभूत तथा माध्यमिक तह) तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम		जना	१५०	३८.४६	३०००	१५०	३८.४६	१००	२९९२.०८	९९.७४
२	माध्यमिक तहका शिक्षकको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम		जना	१४०	३५.९	२८००	१४१	३६.१६	१०१	२७४०	९७.८६
३	विद्यालय खेलकुद शिक्षकहरूको लागि क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम		जना	१००	२४.६४	२०००	१०६	२६.१२	१०६	१९८९.९६	९९.५
	जम्मा			३९०	९९	७८००	३९७	१००.७३	१०१.८	७७२२.०४	९९

वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगतिको समीक्षा

१) भौतिक सुविधा सुदृढिकरण तथा होस्टल व्यवस्थापन

यस कार्यक्रम अन्तर्गत कार्यालय भवन, तालिम हल, छात्रावास भवन, तालिम प्रमुखको आवास भवनको सिलिङ मर्मतसम्भार, विद्युत वायरिङ तथा मर्मत, खानेपानी पाइप, धारा मर्मत तथा फिटीङ, सेफ्टी ट्याडी सफाई, च्याम्बर मर्मत तथा नयाँ पाइप जडान, भ्यालढोका मर्मत, शौचालय मर्मत, रंगरोगन, पर्दा, होस्टल व्यवस्थापन आदि कार्य सम्पन्न गरियो ।

२) पुस्तकालय सुदृढिकरण तथा ई-लाइब्रेरी विस्तार

यस कार्यक्रम अन्तर्गत पुस्तकालयका लागि पुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरू खरिद तथा पुस्तकालयलाई व्यवस्थित तरिकाले उपयोग गर्न र ई-लाइब्रेरी बनाउन लाइब्रेरी व्यवस्थापन सफ्टवेर निर्माण तथा केन्द्रको वेवसाइट <https://etc.p5.gov.np> निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न भयो ।

३) शिक्षक विकास जर्नल तथा समाचारपत्र प्रकाशन

यस कार्यक्रम अन्तर्गत प्रदेश तालिम केन्द्र, प्रदेश नं. ५ ले सञ्चालन गरेको सम्पूर्ण तालिमको गतिविधि, वार्षिक भौतिक तथा वित्तीय प्रगति र यस निकाय अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूको लेख रचना सहितको बुलेटिन प्रकाशन गर्ने कार्य गरियो ।

४) राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणीका कर्मचारीहरूका लागि सेवाकालीन १ महिने शैक्षिक प्रशासन तालिम

यो कार्यक्रम शिक्षा तालिम केन्द्र प्रदेश नं. ५ को सेवा क्षेत्र भित्रका जिल्लाहरूबाट न्यूनतम सहभागी संख्या उपलब्ध हुन नसकेका कारण कार्यक्रम सञ्चालन हुन सकेन ।

५) माध्यमिक तह (९-१२) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम (अंग्रेजी, गणित र विज्ञान)

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ७५ अन्तर्गत अंग्रेजी र गणित विषयका शिक्षकहरूका लागि ३ समूहमा क्रमशः रुपन्देही, पाल्पा र नेपालगञ्जमा तेस्रो चौमासिकमा तालिम सञ्चालन गरियो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	तालिमको विषय	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	अंग्रेजी	२५	२४	९६
पाल्पा	गणित	२५	२१	८४
नेपालगञ्ज	गणित	२५	२०	८०
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		७५	६५	८६.६७

६) माध्यमिक तह (९-१२) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम (अंग्रेजी, गणित र विज्ञान) सञ्चालन (Professional Training Degree Online)

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ५० जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा माध्यमिक तह (९-१२) का अंग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयका शिक्षकहरूका लागि २ समूहमा यस केन्द्रमा मिति २०७६/०३/१९ देखि २२ सम्म, तेस्रो चौमासिकमा तालिम सञ्चालन गरियो ।

९० औं दिनमा तालिम सहभागी भएका शिक्षकहरूको अनलाइन परीक्षा सञ्चालन र प्रमाणीकरण पश्चात सकिने यो तालिमको कार्यशाला सकिने पनि अन्य अनलाइनमा आधारित कार्यहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । पहिलो चरणमा असार १९ र २० गते रुकुम पूर्व, रोल्पा, दाङ, प्यूठान, बाँके र बर्दिया तथा दोस्रो चरणमा असार २१ र २२ गते रुपन्देही, कपिलवस्तु, पश्चिम नवलपरासी, गुल्मी, पाल्पा र अर्घाखाँचीका शिक्षकहरूका लागि तालिममा कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो । कार्यशालाको प्रशिक्षण कार्य तालिम प्रमुख, यमवहादुर के.सी., शा.अ. अरविन्द्र अधिकारी, प्रशिक्षक शुशिल उप्रेती र प्रशिक्षक होमराज खड्काबाट भयो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	सहभागीको विषय	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	अंग्रेजी, गणित र विज्ञान	२५	२४	९६
रुपन्देही	अंग्रेजी, गणित र विज्ञान	२५	२६	१०४
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		५०	५०	१००

७) माध्यमिक तह (९-१०) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ५० जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा माध्यमिक तह (९-१०) का अंग्रेजी र विज्ञान विषयका शिक्षकहरूका लागि २ समूहमा यस केन्द्रमामा दोस्रो चौमासिकमा क्रमशः २०७५/०९/११ र २०७५/१०/०२ देखि १० दिन तालिम सञ्चालन गरियो । विज्ञान विषयमा मुख्य प्रशिक्षकका रूपमा पाठ्यक्रम अधिकृत खिलनारायण श्रेष्ठ, प्रशिक्षक मोहम्मद महबूब खाँ, प्रशिक्षक रवीन्द्र यादव, प्रशिक्षक भानुभक्त अचार्य, नारायण जोशी, डा.अनन्त पन्थी र राजेन्द्र श्रीवास्तव रहनुभयो भने अंग्रेजी विषयमा प्रशिक्षकहरू गोपाल बस्याल, किशोर कुमार खनाल, लोकराज घिमिरे, चण्डी प्रसाद पाण्डेय, पूर्णभद्र उपाध्याय र युवराज पन्थीबाट प्रशिक्षण कार्य सम्पन्न भयो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	सहभागीको विषय	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	अंग्रेजी	२५	१९	७६
रुपन्देही	विज्ञान	२५	२०	८०
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		५०	३९	७८

८) आधारभूत तह (६-८) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम (अंग्रेजी, गणित र विज्ञान)

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ५० जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा आधारभूत तह (६-८) का अंग्रेजी र विज्ञान विषयका शिक्षकहरूका लागि २ समूहमा नेपालगञ्जमा पहिलो चौमासिक र यस केन्द्रमा दोस्रो चौमासिकमा १० दिने तालिम सञ्चालन गरियो । विज्ञान विषयमा मुख्य प्रशिक्षकका रूपमा पाठ्यक्रम

शिक्षा तालिम केन्द्र रुपन्देहीको बुटेलिन

अधिकृत खिलनारायण श्रेष्ठ, प्रशिक्षक मोहम्मद महबुब खाँ, प्रशिक्षक रवीन्द्र यादव, प्रशिक्षक भानुभक्त अचार्य र नारायण जोशी रहनुभयो भने अंग्रेजी विषयमा प्रशिक्षक होमराज खड्का र नेपालगञ्जका अन्य रोष्टर प्रशिक्षकबाट प्रशिक्षण कार्य सम्पन्न भयो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	सहभागीको विषय	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
नेपालगञ्ज	अंग्रेजी	२५	२४	९६
रुपन्देही	विज्ञान	२५	१५	६०
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		५०	३९	७८

९) आधारभूत तह (६-८) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ५० जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा आधारभूत तह (६-८) का अंग्रेजी र नेपाली विषयका शिक्षकहरूका लागि २ समूहमा यस केन्द्रमा तेस्रो चौमासिकमा क्रमशः मिति २०७६/०२/०१ र २०७६/०२/३० देखि १० दिन सम्म तालिम सञ्चालन गरियो । अंग्रेजी विषयमा प्रशिक्षकहरू गोपाल बस्याल, किशोर कुमार खनाल, लोकराज घिमिरे, चण्डी प्रसाद पाण्डेय, पूर्णभद्र उपाध्याय र युवराज पन्थीबाट प्रशिक्षण कार्य सम्पन्न भयो भने नेपाली विषयमा प्रशिक्षकहरू बैकुण्ठनाथ अर्याल, चन्द्रकान्त पराजुली, चुडामणी पौडेल र पिताम्बर भट्टराई बाट प्रशिक्षण कार्य सम्पन्न भयो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	सहभागीको विषय	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	अंग्रेजी	२५	२७	१०८
रुपन्देही	नेपाली	२५	२३	९२
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		५०	५०	१००

१०) आधारभूत तह (१-५) का शिक्षकहरूका लागि टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य २७५ जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा आधारभूत तह (१-५) का शिक्षकहरूका लागि यस केन्द्र, पाल्पा, दाङ र नेपालगञ्जमा विभिन्न समूहमा गरि दोस्रो र तेस्रो चौमासिकमा क्रमशः १० दिन तालिम सञ्चालन गरियो । तालिम सञ्चालन भएका स्थानमा विभिन्न प्रशिक्षक र रोष्टर प्रशिक्षकहरूबाट प्रशिक्षण कार्य सञ्चालन गरियो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	चौमासिक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	दोस्रो	७५	६८	९०.६७
पाल्पा	दोस्रो र तेस्रो	७५	९०	१२०
दाङ	दोस्रो	७५	६९	९२
नेपालगञ्ज	दोस्रो	५०	४९	९८
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		२७५	२७६	१००.३६

११) तालिम अप्राप्त बाल विकास शिक्षक सहयोगी कार्यकर्तालाई टिपीडी प्रमाणीकरण तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य २७५ जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा बालविकास शिक्षक सहयोगी कार्यकर्ताहरूका लागि यस केन्द्र, पाल्पा, दाङ र नेपालगञ्जमा गरी विभिन्न समूहमा दोस्रो चौमासिकमा क्रमशः १० दिन तालिम सञ्चालन गरियो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	चौमासिक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	दोस्रो	१००	१११	१११
पाल्पा	दोस्रो	५०	५०	१००
दाङ	दोस्रो	७५	७३	९७.३३
नेपालगञ्ज	दोस्रो	५०	४१	८२
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		२७५	२७५	१००

१२) आधारभूत र माध्यमिक तहका प्र.अ.हरूका लागि एकीकृत रूपमा प्रमाणीकरण नेतृत्व विकास तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ५० जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा आधारभूत तथा माध्यमिक तहका प्रधानाध्यापकहरूका लागि २ समूहमा यस केन्द्रमा दोस्रो चौमासिकमा क्रमशः २०७५/०९/११ र २०७५/११/१० देखि १० दिन तालिम सञ्चालन गरियो । प्रशिक्षकको भूमिकामा तालिम प्रमुख दीनानाथ पन्थी, शा.अ. हिमलाल खनाल, शा.अ. अरविन्द अधिकारी र शा.अ. राजन भण्डारी रहनु भयो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	प्रधानाध्यापक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	आधारभूत र माध्यमिक	२५	१८	७२
रुपन्देही	आधारभूत र माध्यमिक	२५	३२	१२८
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		५०	५०	१००

शिक्षा तालिम केन्द्र रुपन्देहीको बुटेलिन

१३) सबै प्रकारका तालिम स्रोत सामग्री छपाई

यस कार्यक्रम अन्तर्गत कार्यालय तथा सबै प्रकारका तालिम प्रयोजनका लागि सहयोग मिल्ने संयुक्त सामग्री छपाई गर्ने लक्ष्य भएपनि संघीयताका कारणले नयाँ रमाना पत्र, प्रमाणपत्र, कापी, नगदी रसिद आदि छपाई गर्नुपर्ने देखिएकोले विषयगत स्रोतसंगी नछपाई कार्यालय प्रयोजनका लागि अति आवश्यक रहेको नयाँ रमाना पत्र, प्रमाणपत्र, कापी, नगदी रसिद आदि छपाई गर्ने कार्य सम्पन्न गरियो ।

१४) तालिम केन्द्र सञ्चालन तथा कार्यक्रम व्यावस्थापन खर्च

यस कार्यक्रम अन्तर्गत कार्यालय सञ्चालन तथा सबै प्रकारका तालिम सञ्चालन गर्दा विविध शिर्षक अन्तर्गत सामग्रीहरू खरिद गर्ने कार्य सम्पन्न गरियो ।

१५) तालिम सञ्चालन अवधिमा स्थलगत अनुगमन तथा प्राविधिक सहयोग तथा स्थिति प्रतिवेदन तथा अनुगमन प्रतिवेदन तयारी

यस कार्यक्रम अन्तर्गत केन्द्रको सेवाक्षेत्र भित्रका जिल्लाहरूमा स्थलगत अनुगमन, तालिम अनुगमन र प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने कार्य गरियो । साथै यसै शिर्षकको बजेटमा रहेर केन्द्रको कार्यहरू सहितको स्थिति प्रतिवेदन निमार्ण गर्ने र तालुक निकायमा पठाउने कार्य समेत सम्पन्न गरियो ।

१६) संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरूलाई ५ दिने कस्टमाइज्ड तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ५०० जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा संस्थागत विद्यालयका आधारभूत तथा माध्यमिक तहका शिक्षकहरूका लागि यस केन्द्रले प्याब्सन र एनप्याब्सनको समन्वय र सहयोगमा रुपन्देही, पाल्पा, दाङ र नेपालगञ्जमा विभिन्न समूहमा गरि दोस्रो र तेस्रो चौमासिकमा क्रमशः ५ दिन तालिम सञ्चालन गर्‍यो । तालिम सञ्चालन भएका स्थानमा विभिन्न प्रशिक्षक र रोष्टर प्रशिक्षकहरूबाट प्रशिक्षण कार्य सञ्चालन गरियो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	चौमासिक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	तेस्रो	२५	२५	१००
पाल्पा	दोस्रो र तेस्रो	१२५	१२५	१००
दाङ	दोस्रो र तेस्रो	२७५	२८७	१०४.३६
नेपालगञ्ज	दोस्रो	७५	२७	३६
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		५००	४६४	९२.८

१७) शिक्षा संग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रमका बारेमा स्थानीय तहमा कार्यरत शिक्षा हेर्ने कर्मचारीका लागि ३ दिने सघन क्षमता विकास तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ११० जना अन्तर्गत केन्द्रको सेवाक्षेत्र अन्तर्गतका जिल्लामा स्थानीय निकायमा शिक्षा हेर्ने शिक्षा अधिकृतहरूका लागि ३ दिने सघन क्षमता विकास तथा कार्यक्रम अभिमुखीकरण कार्यक्रम ४ चरणमा गरी सम्पन्न भयो । उक्त अभिमुखीकरण कार्यक्रम केन्द्रमा, पाल्पा, दाङ र नेपालगञ्जमा गरि पहिलो चौमासिकमा मिति २०७५/०७/१८ देखि २०७५/०८/०५मा सञ्चालन गरियो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	चौमासिक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	पहिलो	३१	३१	१००
पाल्पा	पहिलो	१७	२२	१२९.४१
दाङ	पहिलो	२५	२९	११६
नेपालगञ्ज	पहिलो	३७	४७	१२७.०३
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		११०	१२९	११७.२७

१८) सातवटै प्रदेशमा कक्षा ११ र १२ मा खुला विद्यालय सञ्चालनका लागि व्यवस्था तथा तयारी

तालुक निकायबाट आवश्यक निर्देशन तथा निर्देशिका प्राप्त नभएकोले यो कार्यक्रम संचालन हुन सकेन ।

१९) इजीआरपी लागू भएका ४ जिल्लाका शिक्षक पेसागत सहयोगका लागि TPS कस्टमाइज्ड तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य १६५३ जना अन्तर्गत केन्द्रको सेवाक्षेत्र अन्तर्गतका जिल्लाहरू रुपन्देही, दाङ, बाँके र बर्दियामा स्थानीय निकायमा शिक्षा हेर्ने शिक्षा अधिकृतहरूको समन्वय र सहयोगमा आधारभूत तहको विद्यालयको हकमा प्र.अ र मा.वि.का हकमा आधारभूत तह इन्चार्जहरूका लागि ५ दिने TPS कस्टमाइज्ड तालिम कार्यक्रम विभिन्न चरणमा गरी सम्पन्न भयो । उक्त कार्यक्रम दोस्रो र तेस्रो चौमासिकमा सञ्चालन भए । तालिम सञ्चालनका लागि प्रशिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रममा सहभागी गराइएका नेपाली विषयका विज्ञ शिक्षकहरूलाई प्रशिक्षक र रोष्टर प्रशिक्षकहरूको रूपमा विकास गरि प्रशिक्षण कार्य सञ्चालन गरिएको थियो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	चौमासिक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	दोस्रो र तेस्रो	६०३	५८८	९७.५१
दाङ	दोस्रो	४२०	४११	९७.८६
बाँके	दोस्रो	३३०	३३१	१००.३
बर्दिया	दोस्रो	३००	२९८	९९.३३
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		१६५३	१६२८	९८.४९

शिक्षा तालिम केन्द्र रुपन्देहीको बुटेलिन

२०) इजीआरपी लागू भएका ३ जिल्लाका विद्यालयका थप एक जना शिक्षकलाई इजीआर विषयमा टिपिडी प्रमाणीकरण तालिम

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ११७७ जना अन्तर्गत केन्द्रको सेवाक्षेत्र अन्तर्गतका जिल्लाहरु रुपन्देही, दाङ, बाँके र बर्दियामा स्थानीय निकायमा शिक्षा हेर्ने शिक्षा अधिकृतहरुको समन्वय र सहयोगमा कक्षा १ देखि ३ मा नेपाली विषय पढाउने शिक्षकहरुलाई १०+५ दिने इजीआरपी विषयमा टिपिडी प्रमाणीकरण तालिम विभिन्न चरणमा गरी सम्पन्न भयो। उक्त कार्यक्रम दोस्रो र तेस्रो चौमासिकमा सञ्चालन भए। तालिम सञ्चालनका लागि प्रशिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रममा सहभागी गराइएका नेपाली विषयका विज्ञ शिक्षकहरुलाई प्रशिक्षक र रोष्टर प्रशिक्षकहरुको रुपमा विकास गरि प्रशिक्षण कार्य सञ्चालन गरियो।

तालिम सञ्चालन स्थान	चौमासिक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	दोस्रो र तेस्रो	४७५	४३२	९०.९५
दाङ	दोस्रो र तेस्रो	४११	४२१	१०२.४३
बर्दिया	दोस्रो र तेस्रो	२९१	३००	१०३.०९
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		११७७	११५३	९७.९७

२१) इजीआरपी लागू भएका कोहर्ट जिल्लाका शिक्षकलाई ५ दिने पुर्नताजगी कष्टमाइज्ड तालिम सञ्चालन

यस कार्यक्रमको लक्ष्य ११४६ जना अन्तर्गत केन्द्रको सेवाक्षेत्र बाँके जिल्लाका प्रत्येक स्थानीय निकायमा शिक्षा हेर्ने शिक्षा अधिकृतहरुको समन्वय र सहयोगमा १०+५ दिने इजीआरपी विषयमा टिपिडी प्रमाणीकरण तालिम पुरा गरेका र कक्षा १ देखि ३ मा नेपाली विषय पढाउने शिक्षकहरुलाई ५ दिने पुर्नताजगी कष्टमाइज्ड तालिम सञ्चालन भयो। उक्त कार्यक्रम बाँके जिल्लाको विभिन्न पालिकाहरु क्रमशः खजुरा, कोहलपुर, नेपालगञ्ज, जानकी, डुडुवा, वैजनाथ, राप्तीसोनारी र नरैनापुरमा गरी जम्मा ४३ समूहमा ११४२ जनाका लागि तालिम तेस्रो चौमासिकमा सञ्चालन गरिएको थियो। तालिम सञ्चालनका लागि प्रशिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रममा सहभागी गराइएका नेपाली विषयका विज्ञ शिक्षकहरुलाई प्रशिक्षकको रुपमा विकास गरि प्रशिक्षण कार्य सञ्चालन भयो।

तालिम सञ्चालन स्थान	चौमासिक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
बाँके	तेस्रो	११४६	११४२	९९.६५
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		११४६	११४२	९९.६५

२२) शैजविकेवाट विकसित ४ वटा रेडियो पिएसएलाई स्थानीय भाषामा रुपान्तरण गरी उत्पादन (७ भाषा) कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक निर्देशन तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका प्राप्त हुन नसकी सञ्चालन हुन नसकेको।

२३) इजीआरपी तालिमको स्थलगत रुपमा प्राविधिक सहायता परिचालन

यस कार्यक्रम अन्तर्गत तालिम सञ्चालन हुँदाको बखत स्थलगत प्राविधिक सहयोग प्रदान गरिएको।

२४) प्रधानाध्यापकको व्यावस्थापकीय (आधारभूत तथा माध्यमिक तह) तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम

प्रदेश सरकारबाट प्राप्त यस कार्यक्रमको लक्ष्य १५० जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमलाई अर्भै व्यवहारिक र प्रयोगात्मक बनाउँदै तालिम निर्देशिका र तालिम स्रोत सामग्री तयार गरि सामाजिक विकास मन्त्रालयमा पेश गरि स्वीकृती पश्चात तालिम निर्देशिका र तालिम स्रोत सामग्री छपाई गरेर मात्र आधारभूत तथा माध्यमिक तहका प्रधानाध्यापकहरुका लागि रुपन्देही, पाल्पा, दाङ र बाँकेमा क्रमशः ६ समूहमा तेस्रो चौमासिकमा १० दिन तालिम सञ्चालन गरियो। तालिम सञ्चालन भएका स्थानमा विभिन्न प्रशिक्षक र रोष्टर प्रशिक्षकहरुबाट प्रशिक्षण कार्य सञ्चालन गरियो। उक्त तालिमको प्रथम २ समूहको जेठ २० गते माननीय सामाजिक विकास मन्त्र सुदर्शन बरालज्यूबाट उद्घाटन गर्नुका साथै दोस्रो चरणमा संचालित तालिमको असार १३ गते कक्षा अवलोकन समेत भएको थियो।

तालिम सञ्चालन स्थान	चौमासिक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	तेस्रो	७५	७५	१००
दाङ	तेस्रो	२५	२७	१०८
बाँके	तेस्रो	२५	२३	९२
पाल्पा	तेस्रो	२५	२५	१००
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		१५०	१५०	१००

२५) माध्यमिक तहका शिक्षकको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम

प्रदेश सरकारबाट प्राप्त यस कार्यक्रमको लक्ष्य १४० जना अन्तर्गत परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा माध्यमिक तहका शिक्षकहरुका लागि नेपाली र सामाजिक विषयको टिपिडी तालिम रुपन्देही, पाल्पा, दाङ र बाँकेमा क्रमशः ६ समूहमा तेस्रो चौमासिकमा १० दिन तालिम सञ्चालन गरियो। तालिम सञ्चालन भएका स्थानमा विभिन्न प्रशिक्षक र रोष्टर प्रशिक्षकहरुबाट प्रशिक्षण कार्य सञ्चालन गरियो।

तालिम सञ्चालन स्थान	विषय	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	नेपाली-२० र सामाजिक-२०	४०	४०	१००
दाङ	नेपाली-२३ र सामाजिक-१९	४०	४२	१०५
बाँके	सामाजिक-१७	२०	१७	८५
पाल्पा	नेपाली-२० र सामाजिक-२२	४०	४२	१०५
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		१४०	१४१	१००.७१

शिक्षा तालिम केन्द्र रुपन्देहीको बुटेलिन

२६) विद्यालय खेलकुद शिक्षकहरुको लागि क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम

प्रदेश सरकारबाट प्राप्त यस कार्यक्रमको लक्ष्य १०० जना अन्तर्गत परिषदबाट स्वीकृत पाठ्यक्रमलाई अभै व्यवहारिक र प्रयोगात्मक बनाउँदै तालिम निर्देशिका र तालिम स्रोत सामग्री तयार गरि सामाजिक विकास मन्त्रालयमा पेश गरि स्वीकृति पश्चात तालिम निर्देशिका र तालिम स्रोत सामग्री छर्पाई गरेर आधारभूत तहका विद्यालय खेलकुद शिक्षकहरुका लागि क्षमता अभिवृद्धि १० दिने तालिम रुपन्देही, पाल्पा, दाङ र बर्दियामा क्रमशः ५ समूहमा तेस्रो चौमासिकमा प्रत्येक पालिकाबाट एक जनाको प्रतिनिधित्व हुने गरी सञ्चालन गरिएको थियो । तालिमको सहजिकरण प्रशिक्षक हिमलाल खनाल र विभिन्न क्याम्पसका शारीरिक शिक्षक तथा प्रध्यापकबाट भएको थियो ।

तालिम सञ्चालन स्थान	विषय	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति %
रुपन्देही	स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा	४०	४४	११०
दाङ	स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा	२०	२३	११५
बर्दिया	स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा	२०	१६	८५
पाल्पा	स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा	२०	२३	११५
जम्मा लक्ष्य र प्रगति		१००	१०६	१०६

आ.व. २०७५/०७६ को कार्यक्रमका मुख्य उपलब्धिहरु

- समग्रमा यस आ.व.मा केन्द्रले विभिन्न तहका ५७५९ जना शिक्षकहरुका लागि विभिन्न प्रकारका तालिमहरु सञ्चालन गरेको ।
- विविध समस्याका बावजुद पनि भौतिक प्रगति ९८.५ र वित्तीय प्रगति ९५.५ प्रतिशत भएको ।
- विभिन्न ६ विषयका तालिम प्याकेज तथा स्रोतसामग्री तयार गरिएको ।
- प्रशिक्षण कार्य विज्ञबाट सहभागितामूलक र प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिएको ।
- तालिम कार्यशालामा स्थानीय साधनस्रोतको अधिकतम परिचालन गरिएको ।
- कम मूल्यका सामग्री निर्माण र प्रयोग ।
- समालोचनात्मक सोचाई सीप विकास रणनीतिहरुको प्रयोग गरिएको ।
- तालिम मूल्याङ्कनमा सन्तोषजनक पृष्ठपोषण प्राप्त भएको ।
- पाल्पा, दाङ र नेपालगञ्जमा तालिम हल र प्रशिक्षक पर्याप्त रहेकाले तालिम कार्यक्रमहरु व्यवस्थापन गर्न सकिएको ।
- न्यून खर्च र कम प्रशासनिक स्टाफका बावजुद तालिम कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन भएको ।
- स्थानीय निकाय, तालुक निकायका व्यक्तित्वहरुबाट पर्याप्त सहयोग भएको ।

निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन र व्यवस्थापन

शाखा अधिकृत, अरविन्द प्र. अधिकारी

शिक्षा तालिम केन्द्र, प्रदेश नं. ५ रुपन्देही

विगतमा विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि कम हुँदै गएको, कक्षा दोहोर्‍याउने दर र विद्यार्थीले कक्षा छाड्ने दर निरन्तर रूपमा बढ्दै गएको विभिन्न तथ्याङ्कले देखाएको अवस्थामा विद्यार्थीको कक्षा दोहोर्‍याउने दर र कक्षा छाड्ने दरलाई न्यूनीकरण गर्दै सिकाइ उपलब्धिलाई बढाउनका लागि नवौं पञ्चवर्षीय योजनाले निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनलाई कक्षा १,२ र ३ सम्म कक्षा चढाउने उदार नीति (Liberal Promotion) प्रयोगको रूपमा (Piloting) ५ अनिवार्य प्राथमिक शिक्षा (CPE) जिल्लाहरू क्रमशः इलाम, चितवन, स्याङ्जा, सुर्खेत र कञ्चनपुरमा पहिलो पटक कक्षा १ मा सन् २०००/२००१ मा लागू गरेको थियो। कक्षा २ र ३ मा क्रमशः सन् २००१/२००२ र सन् २००२/२००३ मा लागू गरि सन् २००२/२००३ मा निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनको पहिलो चक्र (Cycle) पूरा भएको थियो। दशौं पञ्चवर्षीय योजनाले निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनलाई परीक्षण र अनुभवका आधारमा कक्षा ५ सम्म गर्ने व्यवस्था गर्यो। हालसम्म आइपुग्दा कक्षा ७ सम्म निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन कागजमा कार्यान्वयनमा रहेको पाइन्छ।

निरन्तर (आन्तरिक) विद्यार्थी मूल्याङ्कन		
कक्षा	आन्तरिक मूल्याङ्कन	बाह्य मूल्याङ्कन
कक्षा (१-३)	१००%	०%
कक्षा (४-५)	५०%	५०%
कक्षा (६-७)	४०%	६०%
कक्षा (९-१०)	२५%	७५%
कक्षा (११-१२)	२०%	८०%

यसरी निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनलाई सरल र सहजतापूर्वक प्रयोगमा ल्याउनका लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले यसका विभिन्न आधारहरू तोकेको पाइन्छ।

पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले तोकेको	
निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनका आधारहरू	गणना गर्ने तरिका
१. कक्षा कार्य (सहभागिता)	$\text{रेजा प्रतिशत} = \frac{\text{जम्मा प्राप्त रेजा संख्या}}{\text{जम्मा पाठ संख्या} \times 3} \times 100$
२. परियोजना कार्य	
३. व्यवहार परिवर्तन	
४. सिर्जनात्मक कार्य	
५. हाजिरी	
६. उपलब्धि परीक्षा (हाल थपिएको)	

शिक्षकलाई निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रणालीबारे पर्याप्त ज्ञानको अभाव वा तालिमको तालमेल नभिलेको कारण शिक्षकका लागि यो मूल्याङ्कन पद्धति बोभिलो अनुप्रयोगको विषय बनेको छ। र; अन्ततः निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रणाली असफल भएको र विद्यालयमा अनुप्रयोगमा रहेको पाइन्छ। पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले तय गरेको माथि उल्लेखित ६ वटा गुणात्मक (Qualitative) आधारहरूलाई रेजा लगाउने र सो लाई कसरी परिमाणात्मक (Quantitative) तथ्याङ्कमा परिवर्तन गर्ने बारेमा शिक्षकलाई जानकारी नभएका कारण यसमा समस्या देखिएको छ।

राष्ट्रिय प्रारम्भिक कक्षा पढाई कार्यक्रमले कक्षा १,२ र ३ को नेपाली विषयमा पठन सीप विकासका लागि ६ वटा पठन तत्वहरू क्रमशः ध्वनी सचेतीकरण, लेख्यवर्ण सचेतीकरण, पठन प्रवाह, शब्दभण्डार, बोध र लेखाइका आधारमा निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रक्रिया अवलम्बन गर्ने तरिका विकास गरेको छ। प्रत्येक तत्वहरूको ३-३ वटा सूचकका आधारमा ६ वटा तत्वका लागि १८ वटा सूचक तोकिएको छ। १८ वटा सूचकमा प्रत्येक सूचकका लागि ३ वटा रेजाको व्यवस्था गरिएको छ। यसरी रेजा लगाउँदा शिक्षकलाई कार्यभार बढेको र बोभिलो भएको गुनासो शिक्षकबाट सुन्न पाइन्छ। प्रत्येक विद्यार्थीको छुट्टा छुट्टै व्यक्तिगत अभिलेख (Portfolio) खडा गरि विद्यार्थीको सिकाइको अभिलेख राख्नका लागि शिक्षकले तत्वगत रूपमा रेजा लगाउने तरिकाबारे स्पष्ट हुनु जरूरी देखिन्छ। यहाँ शिक्षकले प्रत्येक विद्यार्थीको छुट्टा छुट्टै व्यक्तिगत अभिलेख (Portfolio) खडा गरि निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्न सकिने तरिका उल्लेख गरिएको छ।

निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेख

विषय: नेपाली

कक्षा:

रोल नं.

विद्यार्थीको नाम:

विद्यालयको नाम:

जम्मा रेजा संख्या		पठन तत्वहरू																			
		ध्वनी सचेतीकरण			लेख्यवर्ण सचेतीकरण			पठन प्रवाह			शब्द भण्डार			बोध			लेखाइ				
पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	त्यसैको टरफका शब्द पहिचान	सुनेर ध्वनी पहिचान गर्न	जोडेर छुट्टयाउने	विषयको सचेतीकरण	लेख्य संकेतलाई ध्वनीसँग जोड्न	सजिलो शब्दको विसंकेतन	सजिलो शब्दहरू लेख्दै उच्चारण गर्न	विसंकेतन शब्द शिर्षा पढ्न	शुद्ध सरस्वर वाचन	उचित पठन गति	विचन हेरेर शब्द भन्नु	शब्दलाई वाक्यमा प्रयोग गर्न	शब्द पहिचान तथा शब्दको अर्थ लगाउने	विचन हेरेर वर्णन गर्न	सुनेका कथाका घटना पहिचान र व्याख्या	पाठ पढिसकेपछि त्यसको मूल संदेश बुझ्न	अनु लेखन	शुद्ध लेखन	जाने बुझेका विषयमा स्पष्ट लिखित उत्तर दिनु
पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	रेजा प्रतिश्ठा पहिलो	रेजा प्रतिश्ठा दोस्रो	रेजा प्रतिश्ठा तेस्रो																

दिनांक / पाठ

शिक्षा तालिम केन्द्र रुपन्देहीको बुटेलिन

माथि उल्लिखित निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन अभिलेख प्रत्येक विद्यार्थीका लागि छुट्टा छुट्टै तयार गरि विभिन्न पाठहरूमा सिकाइको अवस्थानुसार ३, २ वा १ रेजा लगाउँदै व्यक्तिगत अभिलेख भर्नुपर्ने हुन्छ। उक्त अभिलेख भर्दा तीन किसिमको रंग (color) भएको पेनको प्रयोग गर्नुपर्दछ। शिक्षकले पहिलो पटक रेजा लगाउँदा कालो मसी, दोस्रो पटक रेजा लगाउँदा निलो मसी र तेस्रो पटक रेजा लगाउँदा हरियो मसीको प्रयोग गर्नु पर्दछ।

जस्तै: मानौं कुनै बच्चाले पहिलो पटकको सिकाइमा १ रेजा पाएछ, सिकाइ पूर्ण हुन बाँकी रहेका कारण शिक्षकले फेरी उक्त बच्चालाई सहजीकरण गर्दै जाँन्छ र दोस्रो पटक बच्चाले २ रेजा पाउने भएमा शिक्षकले उक्त १ रेजा लगाएकोमा ठाउँमा १ रेजा निलो मसीले थपी २ रेजा बनाउनुपर्छ। अब क्रमिक सिकाइका कारण उक्त बच्चा १ रेजाबाट २ रेजा सम्म हुन सफल भएछ। तर सिकाइ पूर्ण भएको छैन, अर्थात् सिकाइ पूर्ण हुन उक्त बच्चाले ३ रेजा प्राप्त गर्नुपर्ने हुन्छ। यस अवस्थामा फेरी शिक्षकले सहजीकरण गर्दै जाँन्छ र सो बच्चाले पुर्ण सिकाइ गरेमा ३ रेजा पाउने हुन्छ, अब शिक्षकले २ रेजा लगाएको ठाउँमा १ रेजा थप्नुपर्ने हुन्छ र सो थप्ने रेजा हरियो मसीले थपी ३ रेजा बनाउनुपर्छ। यसरी प्राप्त गरेको ३ रेजामा पहिलो रेजा कालो मसी, दोस्रो रेजा निलो मसी र तेस्रो रेजा हरियो मसी रहेको हुन्छ र जो कोहीले सो देख्दा स्वतः अनुमान गर्न सक्छ कि बच्चाले कालोबाट निलो हुँदै हरियो रेजा प्राप्त गरेछ, वा पूर्ण सिकाइ भएछ। अर्थात् बच्चाको निरन्तर मूल्याङ्कन भएको रहेछ।

अब तत्वगत रूपमा लगाइएको रेजा संख्यालाई जोडेर जम्मा रेजा संख्या र रेजा प्रतिशत कायम गर्नुपर्ने हुन्छ। यसलाई पहिलो, दोस्रो र तेस्रो प्राप्त जम्मा रेजा संख्याको आधारमा क्रमशः पहिलो, दोस्रो र तेस्रो रेजा प्रतिशत कायम गर्नुपर्ने हुन्छ। यसरी प्रत्येक पाठ अनुसार जम्मा रेजा संख्याको योगफलका आधारमा रेजा प्रतिशत निकाल्नुपर्दछ। रेजा प्रतिशतले उक्त पाठमा बच्चाले प्राप्त गरेको जम्मा अंक जनाउँछ। औषत रेजा प्रतिशतले बच्चाले पढाइ भएका पाठहरूमा जम्मा कति अंक पाएको जानकारी दिन्छ। औषत रेजा प्रतिशत निकाल्दा पाठ अनुसार प्राप्त गरेको रेजा प्रतिशतलाई जोडिन्छ र जतिवटा पाठको रेजा प्रतिशतलाई जोडिएको हो सो पाठ संख्याले भाग गरि औषत रेजा प्रतिशत निकालिन्छ। यसरी विद्यार्थीले प्राप्त गरेको औषत रेजा प्रतिशतको आधारमा पहिलो, दोस्रो र तेस्रो त्रैमासिकमा विद्यार्थीलाई क, ख र ग श्रेणीमा ग्रेडिङ गर्नु पर्दछ।

औषत रेजा प्रतिशत	ग्रेडिङ
७० देखि १०० प्रतिशत	क श्रेणी
४० देखि ७० प्रतिशत	ख श्रेणी
४० प्रतिशत भन्दा कम भए	ग श्रेणी

यसलाई थप प्रष्ट पार्नका लागि नमूना निरन्तर विद्यार्थी अभिलेख तल उल्लेख गरिएको छ।

$$\text{रेजा प्रतिशत} = \frac{\text{जम्मा रेजा संख्या}}{\text{जम्मा तत्वका भागहरू} \times 3} \times 100$$

तालिकामा भए अनुसारको पाठको रेजा प्रतिशत निकालेर हेरौं ।

$$\text{उदाहरण, पाठ १ को रेजा प्रतिशत} = \frac{98}{98 \times 3} \times 100 = 100$$

$$\text{उदाहरण, पाठ २ को रेजा प्रतिशत} = \frac{36}{98 \times 3} \times 100 = 69.69$$

$$\text{उदाहरण, पाठ ३ को रेजा प्रतिशत} = \frac{84}{98 \times 3} \times 100 = 83.33$$

यसरी प्रत्येक पाठको रेजा प्रतिशत निकाल्नु पर्छ । अब विद्यार्थीले प्राप्त गरेको सबै पाठहरूको रेजा प्रतिशतलाई जोड्नु पर्दछ, र औषत रेजा प्रतिशत निकाल्नु पर्छ ।

$$\text{औषत रेजा प्रतिशत} = \frac{\text{रेजा प्रतिशतको योगफल}}{\text{जम्मा पाठ संख्या}}$$

$$\text{माथिको तालिका अनुसार, औषत रेजा प्रतिशत} = \frac{290}{90} = 32$$

यसर्थ: विद्यार्थीले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क वा अंक ८५ भयो र सो विद्यार्थीको ग्रेड क हुनगयो ।

अन्त्यमा, अध्यारोलाई चिर्नलाई एउटा बलेको दियो प्रयाप्त भएभै, मूल्याङ्कन पद्धतिलाई व्यवस्थित कार्यान्वयन गर्न एक प्रयास जरूरी छ । तर प्रयास (प्रयोग) नै नगरी यो मूल्याङ्कन पद्धति राम्रो छैन, प्रयोग गर्न सकिदैन भन्नु कतिको जायज छ? त्यो तपाईंहरू (पाठक) लाई निरन्तर मूल्याङ्कनका लागि छोडेको छु ।

लेखक:

शाखा अधिकृत, अरविन्द प्र. अधिकारी
शिक्षा तालिम केन्द्र, प्रदेश नं. ५ रुपन्देही
adhikariarvin@gmail.com

पेसागत विकास भएको शिक्षक

प्रशिक्षक उत्तमकुमार खनाल

सिकाई मानिसको जीवनमा निरन्तर चलिरहने प्रकृया हो । मानिस सबै प्राणी मध्ये सर्वश्रेष्ठ प्राणी मानिन्छ । शिक्षालाई जीवनपर्यन्त अर्थात् उने गरिन्छ । औपचारिक रुपमा होस वा अनौपचारिक रुपमा व्यक्तिले सधैं शिक्षा प्राप्त गरिरहे कै हुन्छ । जुन व्यक्तिले सही शिक्षा प्राप्त गर्दछ त्यही व्यक्ति नै महान व्यक्ति बन्दछ, उसले मात्र आफ्नो आफ्नो परिवारको लागि आफ्नो समाजको लागि र आफ्नो राष्ट्रको लागि थुप्रै राम्रा कार्यहरु गर्न सक्दछ तर कुनै व्यक्तिले शिक्षालाई गलत रुपमा ग्रहण गरेको छ भने उ वदनाम मात्रै हुँदैन उसले समाज राष्ट्रलाई समेत बरवाद गर्दछ । बालकलाई उसको उज्ज्वल भविष्य निर्माणका लागि विद्यालयमा पढाइन्छ त्यसमा शिक्षकले नै बालकको भविष्य कतातिर लैजाने भन्ने कुराको निर्धारण गर्छ । पहिलेको शिक्षामा गुरुकुल भन्ने थियो जहाँ बालकलाई संस्कारका कुराहरु, वेदका कुराहरु, राजनीतिक कुराहरु सिकाइन्थ्यो भने अहिले विद्यालयमा विद्यालयगत कुराहरु सिकाइन्छ । सुविधा सम्पन्न आधुनिक संसारको निर्माण विषयगत शिक्षाबाट सुरु भएको पाइन्छ । जीवनलाई सुखमय बनाउने, आनन्ददायी बनाउने आधार नै शिक्षा हो । शिक्षालाई अमृत रस बनाइ व्यक्तिको मन मष्तिष्कमा घोल्ने महान व्यक्तिलाई गुरु मानिन्छ ।

बदलिदो समयानुसार मानव आवश्यकता थपिदै जादा ती आवश्यकताहरु पूर्तिका लागि गरिएका प्रयत्न र गतिविधिको परिणामस्वरूप अनेकौ आविष्कार, अनुसन्धान र अन्वेषण हुन सकेका छन् । आधुनिक संसारको रुपमा चिनिने सुविधा सम्पन्न यो संसार शिक्षाको देन हो भन्न सकिन्छ । शिक्षकमा शिक्षाको कार्यान्वयन कर्ताको हैसियतले उसको अभिभारा थपिदै गइरहेको छ । शिक्षकहरूसँग अपार शक्ति संचित छ र शक्तिलाई सिर्जनात्मक ढङ्गबाट प्रवाह गर्ने प्रतिबद्धता र सकारात्मक वातावरणमा यो शक्तिको सदुपयोग गर्न सकिन्छ र शिक्षामा शिक्षकले महत्वपूर्ण स्थान प्राप्त गर्न सक्दछ ।

समाजको मार्ग दर्शकको रुपमा एउटा उदाहरणीय एवं आदर्श व्यक्तित्वको रुपमा परिचित व्यक्ति भनेको शिक्षक हो । समाज सुधारको सशक्त माध्यम हो; जसले हजारौं असल विद्यार्थी जन्माउँछ, जो परिवार, समाज तथा राष्ट्रको विकासमा टेवाहरु बन्दछन् । यसरी हेर्दा शिक्षकको अथाह परिश्रमले जन्मेका असल विद्यार्थीहरु आमामुखाको लागि असल सन्तान, शिक्षकको लागि असल विद्यार्थी समाजका लागि असल नागरिक बन्न सक्छ । यसरी समग्र राष्ट्रको विकासको लागि असल विद्यार्थी राष्ट्रको नेतृत्व गर्ने अमूल्य सम्पत्ति बन्न पुग्दछ ।

शिक्षक को हो ?

- ❖ अर्थ मुखी नभई विद्यार्थी मुखी व्यक्ति शिक्षक हो ।
- ❖ विद्यार्थीहरुको समस्या हटाउने, चरित्र निर्माण गर्ने, आदर्शको पाठ सिकाउने र राष्ट्रको सक्षम र कुशल नागरिक बनाई देश विकासमा सघाउ पुऱ्याउने व्यक्ति शिक्षक हो ।
- ❖ विद्यार्थीको मानसिक चेतना र सिर्जनशील प्रतिभाको प्रस्फुटन गराउदै जानेकोरुपमा रुपान्तरण गर्ने काम गर्ने व्यक्ति शिक्षक हो ।
- ❖ शिक्षण कार्य समाज सेवा हो, शिक्षक समाजको अगुवा हो ।
- ❖ आफुलाई सुम्पिएको काम दायित्व इमान्दारीपूर्वक, प्रभावकारी ढंगले निर्वाह गर्ने खालको व्यक्ति शिक्षक हो ।

आफुले शिक्षा दिइएको विद्यार्थीहरु, चरित्रवान, नैतिकवान, आत्मनिर्भर र स्वावलम्बी बनुन् भन्ने कुरालाई हरसमय मनमा राख्ने व्यक्ति हालको समयमा केही मानिसहरुका कारण शिक्षण पेसा अपमानित र वदनाम हुँदैगएको छ । सामुदायिक विद्यालयहरु प्रति विकर्षण पैदा भएको छ । शिक्षकको नाममा जागिरे बनेका नेताहरुका कृपाले नियुक्ति लिएका, शक्तिहरुको आडमा कसैलाई नटेनेहरु वढी जिम्मेवार रहेका छन् । जुन वेला शिक्षकहरु विद्यार्थी अभिभावक र समुदाय बीच आफ्ना असल कामहरुले र कर्तव्यनिष्ठताले स्थान बनाउन सक्छन् तब उसलाई अपमानित गर्न, परास्त गर्न केही बाँकी हुँदैन । उसको उज्यालो व्यक्तित्व नै समाजका लागि पथप्रदर्शक बन्दछ । देशको शैक्षिक विकासले पर्याप्त गति प्राप्त गर्दछ र शिक्षाको गुणस्तर बढ्नेछ ।

विद्यालयमा स्रोत व्यवस्थापन

प्रशिक्षक नारायण प्रसाद पोखरेल

एक प्रशिक्षकको प्रशिक्षण जुन Life is redesigned, the story is rewriteable, and the truth we believe is lie भन्ने मान्यतामा आधारित थियो जसको आशय शिक्षकले चाहेमा आफैँ अधिकांश स्रोत पहिचान गरि प्रयोगमा ल्याएर विद्यालयको कथा नै परिवर्तन गरि नयाँ शिक्षण सिकाइको थलोको रूपमा स्थापित गर्न सक्छन् जसका लागि शिक्षकमा यसो गर्न सकिन्छ कि भन्ने भावना नभै यसो गरि छाड्छु भन्ने भावनाको आवश्यकता पर्दछ। पाल्पा समाचार पत्रको एउटा लेखमा ध्रुवज्योति मावि स्याङ्जाको भू.पु.विद्यार्थी मञ्चले रु.२८ लाख संकलन गरि विद्यालयमा स्रोत सामग्री व्यवस्थापन अन्य क्षेत्रमा प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो। त्यस्तै अर्को समाचारमा फेरियो जनशान्ति स्कुलको मुहार समाचारबाट पनि विद्यालयले प्रभावकारी ढङ्गबाट स्रोत पहिचान, परिचालन र व्यवस्थापन गरेको देखिन्छ। यस्तै पढाइको क्रममा देखाइमा पनि यस्तै घटना फेला पर्यो, शुक्रवार जब म अर्घाखाँचीको सन्धिखर्क पुग्दै थिए संयोग नै भनौ कि त्यस विद्यालय विदा हुने वेला परेको थियो सानो कक्षाका विद्यार्थीहरु रुदै निन्याउरो अनुहारमा घर फर्किरहेका थिए। किन यसो गरिरहेका होलान् भोलि त शनिवार स्कुल जानै पर्दैन यस्ता धेरै कुराहरु मनमा खेल्न रहे आइतवार स्कुल जाँदा बल्ल पत्ता लाग्यो त्यहाँ त दाताहरुबाट संकलन गरि विद्यार्थीलाई नास्ताको प्रबन्ध गरिएको रहेछ रमाईलो वातावरणमा कक्षाहरु सञ्चालन हुँदा रहेछन्। खेलकुदका सामग्री जुटाइएको रहेछ। यो शनिवार विद्यालय जान नपाउदा ससाना बालबालिकाको चित्त दुखाई र अभिभावकले रुवाई रुवाई विद्यालय लगीरहेको दुई फरक फरक परिस्थितिले अहिले पनि मलाई कता कता भस्काइ रहेको छ। यही अनुभव हेराइ भोगाइ वाट प्रभावित भएर विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यान्वयनमा आएको र केही स्थानीय तहले पनि सामुदायिक विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै त्यसलाई निरन्तरता दिने अपेक्षा समेत गरिएको छ। एक फरक प्रसंगमा प्रधानाध्यापक व्यवस्थापकीय तथा क्षमता तालिमको क्रममा एकजना कुशल सहजकर्ताले विद्यालयमा स्रोत व्यवस्थापन अन्तर्गत कसरी विद्यालयमा टिफिन बक्सको व्यवस्था मिलाउन सकिन्छ भन्ने छलफल भएको रहेछ तालिम सकेर विद्यालयमा पुग्दा सबै विद्यार्थीको हातमा टिफिन बक्स पुगेको र सबै विद्यार्थी पुरै समयमै रमाई रमाई पढेको देखेर प्रधानाध्यापक नै छक्क पर्नुभएछ। यसको वास्तविकता के रहेछ भने तालिममा विहानी कक्षा संचालन भएको अवसरमा प्रधानाध्यापकज्यू वुटवल भर्नुभएछ त्यही विद्यालयका भू.पु.विद्यार्थी जुन दलित समुदायका रहेछन् तात्कालीन नेपालको परिवेश र आफ्नो गरीबको कारणले उनलाई कक्षा ८ भन्दा माथिको पढाईलाई निरन्तरता दिन कठिनाई भएछ तर कर्मठ र लगनशील ती विद्यार्थी विभिन्न देशमा वैदेशिक रोजागारको मार्फत आर्थिक र अनुभव सगाल्दै कुशल व्यापारी हुन पुगेछन उनैले सबै विद्यार्थीलाई पुग्ने टिफिन बक्समा आफ्नो नाम उल्लेख हुने गरि वितरण गरेका रहेछन्। यसबाट उनको व्यापार व्यवसायमा भन हौसला मिलेको होला भने विद्यार्थीको कक्षा छाड्ने दर धेरै कम भएको छ।

भनिन्छ स्रोत यत्रतत्र फँलिएको छ मानविय कुशलताले मात्र यसलाई प्रयोगमा ल्याउन सकिन्छ कुशल प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकले मात्र यसलाई चिनेर प्रयोगमा ल्याउन सक्छ। जस्तै स्रोतको पहिचान गरेर प्रयोगमा ल्याए ति विद्यालयहरुले धेरै फड्को मारे जसले वास्ता गर्न सकेनन् ति विद्यालय अहिले विद्यार्थी विहिन अवस्थामा पुग्न लागि रहेको यथार्थ हाम्रो अगाडी छर्लङ्ग छ।

नेपालको शिक्षा विकासको विभिन्न चरणमा विद्यालयको प्रमुख स्रोतसारथी समुदायका अवस्था नजर अन्दाज गर्दा २००७ देखि १०१७ सम्म अभिभावक समुदायको भूमिका अति उच्च रहेको उनीहरुले नै स्रोत पहिचान र परिचालन गरेको देखिन आउछ। त्यतिवेला स्रोत परिचालन संकलनमा शिक्षक र सरकारको भूमिका न्यून रहेको देखिन्छ। तर समयको गति र तरिका सधैं एकनासको रहदैन त्यही क्रममा २०१८ देखि २०२८ सम्म स्रोत परिचालन संकलनमा अभिभावकको भूमिका अतिउच्चबाट उच्च तिर भरेको, सरकारको भूमिका यथावत रहेको तर शिक्षकको भूमिका अति उच्च रहेको पाइन्छ। २०२८ देखि २०४८ सम्म स्रोत परिचालन संकलनमा अभिभावक, समुदायको भूमिका न्यून हुन गई शिक्षाका अन्य सरोकारवलाहरुको भूमिका उच्च रहेको पाइन्छ। २०४८-२०६५ सबैको भूमिका सामान्य रहेकोमा २०६५ पछि स्रोत परिचालन संकलनमा शिक्षक, प्रधानाध्यापक र समुदायको भूमिका बढाउनुपर्ने अवस्था आएको महसुस गरिएको छ। यो कुनै अनुसन्धानको निष्कर्ष नभै हाम्रा विद्यालयको परिस्थिति मात्र हो।

शिक्षक मासिकको एउटा अंकमा एकजना शिक्षकले आफुसँग व्यागमा रंगिन पेन र बोर्ड मार्करहरु आफैँ स्व: व्यवस्थापन गरि शिक्षण सिकाइमा प्रभावकारिता दिएको हामीले पढिसकेका छौं। त्यसैगरी एकजना शिक्षक आफ्नो घरपायक नपर्ने जिल्लाबाट घरपायक पर्ने जिल्लामा सरुवा हुने प्रयासमा कैयौं पटक असफल भएपछि अब यही जिल्लामा केही गर्छु भनि स्व:खर्चमा शैक्षिक सामग्री निर्माण संकलन र खरिद गरि प्रभावकारी शिक्षणबाट आफूले चाहेको जिल्लामा सरुवा भएको घटना पनि यदाकदा सुनिएको घटना हो।

विद्यालयमा स्रोत व्यवस्थापनमा के कस्ता समस्या र चुनौतिहरु छन्

- १) प्रधानाध्यापक र शिक्षकहरुमा विद्यालयको स्रोत पहिचान र व्यवस्थापन गर्ने प्रमुख व्यक्तिले म हुँ मैले चाहेमा केही गर्न सक्छु भन्ने विश्वास र दृढताको कमी हुनु
- २) स्रोत पहिचालन गर्ने प्रधानाध्यापक र शिक्षकहरुलाई वाह्य उत्प्रेरणाको कमी
- ३) स्रोत पहिचान र परिचालन गर्ने संस्कृति वा क्षमताको अभाव
- ४) स्रोत र साधनको उच्चतम प्रयोग गर्ने परिपाटिको अभाव
- ५) विद्यालयका सुपरीवेक्षकहरुमा स्रोत र साधनको क्षमता वृद्धि सम्बन्धी ज्ञान सीपको हस्तान्तरण भन्दा पनि अन्य क्षेत्रमा बढि ध्यान पुग्नु।
- ६) विद्यालयका सरोकारवलाहरुको केही गर्नु सक्छौ भनेर कार्य गरि हाल्नुको सट्टा कोशिस गरौला भन्ने उद्घोष बढि हुनु
- ७) शिक्षकको कार्य सम्पादन र मूल्याङ्कनमा स्रोत पहिचान र परिचालन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्थाको अभाव हुनु आफूले केही गरेर देखाएपछि मात्र थप स्रोत सामग्री पाइन्छ भन्ने नभै परनिर्भरताको वाँध्यकारी व्यवस्था
- ८) शिक्षकले केही स्रोत सामग्रीको विकासपछि, अभिभावक, अभिभावक पछि समुदाय, समुदाय पछि स्थानिय निकाय त्यसपछि जिल्ला प्रदेश हुँदै राष्ट्र सम्मको सञ्जाल निर्माण नहुनु।

विद्यालयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि के गर्ने ?

- स्रोतको आवश्यकता पहिचान गर्न सवै सरोकारवालाको सहभागितामा विद्यालय सुधार योजना तयार गर्ने
- तात्कालिन आफूले मात्र संकलन र प्रयोग गर्ने स्रोतको सूची तयार गर्ने, शिक्षकहरुले मात्र संकलन र प्रयोग गर्ने स्रोतका सूची तयार गर्ने । शिक्षकहरु र प्रधानाध्यापकले मात्र संकलन र प्रयोग गर्ने स्रोतका सूची तयार गर्ने, शिक्षकहरु र प्रधानाध्यापक, अधिभावकले मात्र संकलन र प्रयोग गर्ने स्रोतका सूची तयार गर्ने, शिक्षकहरु र प्रधानाध्यापक, अभिभावक, समुदाय, वि.व्य स ले मात्र संकलन र प्रयोग गर्ने स्रोतका सूची तयार गर्ने
- Ngo, INGO को सहयोगमा संकलन र प्रयोग गर्न सकिने स्रोतका सूची तयार गर्ने
- चन्दा, दान, अक्षयकोष भू.पु.विद्यार्थी मञ्च, महायज्ञवाट संकलन र प्रयोग गर्ने स्रोतका सूची तयार गर्ने
- स्थानीय निकाय, जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रले उपलब्ध गराउनु पर्ने स्रोतका सूची तयार गर्ने ।
- शिक्षकहरु र प्रधानाध्यापकले संकलन र प्रयोग गरेका स्रोतको अभिलेख र प्रचार प्रसार गर्ने ।
- विद्यालयका सामग्री मर्मत सम्भारका लागि सुधारात्मक भन्दा निरोधात्मक मर्मतलाई बढि महत्व दिने गरि मर्मत नीति लागू गर्ने ।
- नष्ट भई नजाने र नष्ट भएर जाने सामग्रीको छुट्टै सुचि बनाई छुट्टै दर्ता फाइल खडा गरि दर्ता गरि राख्ने ।
- प्रत्येक विद्यालयले भू.पु.विद्यार्थी मञ्च भू.पु.शिक्षक मञ्च गठन गर्न उत्प्रेरित गरि स्रोत संकलन व्यवस्थापनमा जोड दिने ।

The Beauty in Numbers

Computer Operator, Srijana K.C.

Education Training Center, State No. 5, Rupandehi

We are accustomed to seeing numbers in charts and tables on the sports or business pages of a newspaper. We use numbers continuously in our everyday life experiences, either to represent a quantity or to designate something such as a street, address, or page. We use numbers without ever taking the time to observe some of their unusual properties. That is, we don't stop to smell the flowers as we walk through a garden, or as it is more commonly said: "take time to smell the roses." Inspecting some of these unusual number properties provides us with a much deeper appreciation for these symbols that we all too often take for granted. Students too often are taught mathematics as a dry and required course of instruction. As teachers, we have an obligation to make it interesting. To show some of the number oddities brings some new "life" to the subject. It will evoke a "gee whiz" response from students. That's what you ought to strive for. Make them curious about the subject. Motivate them to "dig" further. There are basically two types of number properties, those that are "quirks" of the decimal system and those that are true in any number system. Naturally, the latter gives us better insight into mathematics, while the former merely points out the arbitrary nature of using a decimal system. One might ask why we use a decimal system (i.e., base 10) when today we find the foundation of computers relies on a binary system (i.e., base 2). The answer is clearly historical, and no doubt emanates from our number of fingers. On the surface, the two types of peculiarities do not differ much in their appearance, just their justification. The moment you can bring students to the point where they question why the property exhibited occurred, they're hooked! That is the goal of the teacher's to make students want to marvel at the results and question them. Although the explanations may leave them with some questions, they will be well on their way to doing some individual explorations. That is when they really get to appreciate the mathematics involved. It is during these "private" investigations that genuine learning takes place. Encourage it! Above all, they must take note of the beauty of the number relationships. Without further ado .

Reference :

Maths Wonders To Inspire: By Alfred S Posamentier

Content and Process: feeding, leading, showing, throwing

Trainer Gopal Prasad Bashyal

Content and process

I recently received a verbal appreciation of a Head Teacher at the end of ten day training workshop (TW) as "Your way of thoroughly guiding us at several stages is especially profitable to learn the skills and the contents are of our immediate needs." At the same time, the next participant of Secondary English teachers added, "I like your cool, humourous, supportive presence and engaging us at several processes."

These two comments are not the exaggerations of what the participants feel about the training curricula and delivery procedures; they summarized the triangular relationship of content, process and person for the effectiveness of teacher education programme. There is no doubt there is growing interest more in process focus than in content in the training programmes. However, the purpose and audience of the programme decide the choices between content or process focus and the modes of delivery. To clarify, if the programme is an orientation on recently changed curricula, more emphasis goes on clarifying contents added or modified. Instead, if the programme is subject wise support, for example say English language teaching, the process is definitely dominant at Secondary level teacher training and language development can be taken carefully at Primary level teacher training.

Qualities of a good teacher trainer

The second comment above also highlights personal qualities of a teacher educator. Ur (2008) has listed out some qualities of a good teacher trainer as following.

1. Professional qualities	3. Training Content
<ul style="list-style-type: none"> ☞ Well prepared ☞ Use stimulus variation ☞ Show enthusiasm ☞ Make lessons interesting ☞ Maintain trainees' attention ☞ Practice what they preach 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Explain clearly ☞ Give concrete examples ☞ Use teaching aids ☞ Have good command of language ☞ Have good classroom control
2. Interpersonal awareness	4. The profile for the good teacher trainer
<ul style="list-style-type: none"> ☞ Encourage participants to participate ☞ Enable trainees to interact ☞ Use humour ☞ Develop good rapport with the trainees ☞ Are open to discussion ☞ Are ready to listen to all 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Respect trainees ☞ Act like a friend ☞ Interact with trainees ☞ Are willing to be evaluated ☞ Let trainees express ideas freely

It's believed that every teacher or teacher educator performs based on learning theories. The latter is expected to be more explicitly choosy and decided what approach he or she is following during designing and delivering teacher education programmes. The educators must know the differences of training, presentation and facilitating. Training is for people to master a particular skill, usually something done practically such as working with machinery or physical fitness or preparing a trial balance. Presentations are for people to listen to an expert share knowledge or a story or paint a picture with words. The audience is not mastering anything practical, although they may still be learning by receiving information or hearing explanations of concepts. Facilitation however, is quite different to either of these. The word 'facilitate' means to make an action or process easier. So, a facilitator is one who makes an action or a process easier (for others). Nowadays the trainers, and even the teachers, are expected to perform as facilitators.

Choice of facilitation modes

McGrath (1997) proposes a method of four categories of modes of process of facilitating programme: feeding, leading, showing and throwing. He defines feeding as the transmission of ideas through verbal or graphic text, leading as guiding the audience towards their prior knowledge through questioning, showing refers to models or demonstration, and throwing means exposing to real or simulated experience. He shows these four categories in the axes of knowing -doing and teacher centred - learner centred. The vertical axis shows that feeding and leading are knowledge-oriented modes which focus on feeding or leading the participants a packet of content or methods of teaching some texts whereas showing and throwing are action-oriented modes which engage the participants throughout various hands-on experiments and keep them always active. Throwing makes the learner an independent thinker and play catalytic roles in learning process. Likewise, the horizontal axis shows that the modes in the first half like feeding and showing are teacher-centred as the learners are depended upon teacher's or trainer's input but the modes in the right half, leading and throwing, are learner-centred since the learners experience the real or simulated situation and generate ideas or opinions based on their own data.

Conclusion

Every educator needs clear knowledge of what (the content) and who (the audience) to deliver in the assigned programme. These two fundamental aspects of education programme decide the choice of how (the process) to deliver aspect. The educator needs to clarify his/her expectations the participants/learners need to put what hat on based on the contents of the programme. Equally important is to distinct among training, presentation and facilitation. Likewise, no mode of process of facilitation is rubbish. The choice depends upon the contents, audience and purpose of the programme. However, nowadays there is shifting paradigm of education from teacher-centred to learner-centred and knowledge-oriented to action-oriented programmes. Therefore, guiding the learners to the throwing category is a fair practice so that the learners become independent deep learners.

नेपालमा खेलकुद विकासको बर्तमान अवस्था, चुनौती र भावी कार्यदिशा

शाखा अधिकृत हिमलाल खनाल

राष्ट्र निर्माण र राष्ट्रिय विकासका लागि अपरिहार्य रहेको स्वस्थ तथा अनुशासित नागरिक र समाजको सृजना गर्ने प्रमुख आधार भनेको नै खेलकुद हो। राष्ट्रको गौरव र प्रतिष्ठा बृद्धि गर्ने र विभिन्न सम्प्रदाय, भाषा तथा संस्कृति भएका समुदायबीच एकता कायम गरी राष्ट्रिय विकासको अभियानमा एकजुट हुनका लागि समेत खेलकुदको योगदान महत्वपूर्ण रहेको हुन्छ। मुलुकको विकासका लागि आधारभूत पक्षका रूपमा रहेको मानव विकासको आधार निर्माणका लागि खेलकुदको महत्व फन फन बढ्दै गएको छ।

संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाको ३ नोभेम्बर २००३ को निर्णय नम्बर ५८१५ ले खेलकुदलाई शिक्षाको विकास, स्वास्थ्यको सम्वर्द्धन, विकास र शान्तिको प्रवर्द्धन गर्ने मुख्य आधारका रूपमा मान्यता दिएको छ र विश्व समुदायलाई योजनावद्ध रूपमा खेलकुदको विकासका लागि मार्गदर्शन गरेको छ। त्यसैगरी संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाले २२ सेप्टेम्बर २००६ मा पारित गरेको “विकास र शान्तिका लागि खेलकुद: अवको बाटो” विषयक प्रतिवेदनले समेत खेलकुदको विकासको अपरिहार्यतालाई स्पष्ट पारेको छ। यी विश्वव्यापी निर्णयको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट नै राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा खेलकुदको क्षेत्रमा नेपालको स्थिति बलियो हुने देखिन्छ।

नेपालमा व्यवस्थित र योजनावद्ध रूपमा खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि राज्यबाट भएको प्रयासको लेखाजोखा गर्ने हो भने वि.सं. २०१५ सालमा स्थापना गरिएको राष्ट्रिय स्वास्थ्य तथा खेलकुद परिषदको गठनलाई संस्थागत विकासको पहिलो पाइलाका रूपमा लिन सकिन्छ। वि.सं. २०३८ सालमा शुरु गरिएको राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगिताले नेपालमा खेलकुदको सहभागिता र प्रतिस्पर्धात्मकताको प्रवर्द्धन गरेको देखिन्छ। वि.सं. २०४६ को प्रजातान्त्रिक शासन व्यवस्थाको पुर्नस्थापनाले नेपालमा खेलकुदसम्बन्धी संघसंस्थाको स्थापना र लगानीमा बढोत्तरी भै निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रको सहभागिता अभिवृद्धि हुँदै गएको छ।

सन् १९६० मा रोममा आयोजना गरिएको ओलम्पिक खेलमा नेपालले पर्यवेक्षकका रूपमा पहिलो पटक सहभागिता जनाएको विषयले नेपाली खेलकुदको अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासको शुरुआत गरेको हो। त्यसैगरी सन् १९६४ मा टोकियोमा आयोजित ओलम्पिक खेलमा नेपालले एथलेटिक्स र बक्सिंग खेलमा सहभागिता जनाउँदै हालसम्म निरन्तरता दिँदै आएको छ भने एशियाली खेलकुद प्रतियोगितामा समेत सहभागिता जनाउँदै आएको देखिन्छ। दक्षिण एशियाली सहयोग संगठनको स्थापनापश्चात आयोजना हुँदै आएको दक्षिण एशियाली खेलकुद प्रतियोगितामा नेपालले शुरु देखिनै सक्रिय रूपमा सहभागिता जनाउँदै आएको छ। यसैको निरन्तरताका रूपमा नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय ओलम्पिक कमिटी, खेलसम्बन्धी विभिन्न विश्वव्यापी तथा क्षेत्रीय संरचनाको अभिन्न पक्षका रूपमा सहभागिता गर्दै सम्बन्ध विस्तारसहित आफ्नो औपचारिक उपस्थिति जनाउँदै आएको छ।

नेपालमा खेलकुद क्षेत्रको संस्थागत तथा कानुनी विकासक्रममा रूपमा वि.सं. २०१७ सालमा राष्ट्रिय खेलकुद परिषदको नामाकरणसहित संस्थागत व्यवस्था भएको पाइन्छ। खेलकुदलाई कानुनी रूपमा वैधानिकता प्रदान गर्न वि.सं. २०२१ सालमा राष्ट्रिय खेलकुद परिषद ऐन, २०२१ कार्यान्वयनमा ल्याइएको हो। वि.सं. २०४६ सालमा भएको प्रजातान्त्रिक शासन प्रणालीको पुर्नस्थापना पश्चात राष्ट्रिय खेलकुद परिषद ऐन, २०४८ कार्यान्वयनमा आई हालसम्म नेपालको खेलकुदको विकास र व्यवस्थापनका लागि संस्थागत तथा कानुनी आधारका रूपमा रहिआएको छ। यसभन्दा अघि निजी क्षेत्रमा खेलकुदसम्बन्धी संघसंस्थाको स्थापना र संचालन नियन्त्रित रहेको थियो भने प्रजातान्त्रिक पद्धतिले प्रदान गरेको संघसंस्था खोल्न पाउने अधिकारको प्रयोग गरी संस्था दर्तासम्बन्धी कानूनको अधिनमा रही राष्ट्रिय खेलकुद परिषदको नियमनमा रहने गरी विभिन्न विधाका खेलकुदको विकास र संचालन गर्ने उद्देश्यका साथ पेशागत संघसंस्था निजी तथा सामुदायिक तहमा स्थापना भै क्रियाशील रहेका छन्।

वि.सं २०५५ सालमा छुट्टै युवा, संस्कृति तथा खेलकुद मन्त्रालयको स्थापनाले नेपालमा खेलकुदको विकासका लागि नीतिगत नेतृत्व लिने सरकारी संगठनको भूमिका निर्वाह गर्ने संस्थागत व्यवस्था गरेको र तत्पश्चात विभिन्न उतार चढाव हुँदै हाल युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयले नीतिगत तहमा र राष्ट्रिय खेलकुद परिषदले संस्थागत नियमन र व्यवस्थापन तहमा नेपालमा खेलकुदको प्रवर्द्धन, समन्वय, नियमन तथा विकास कार्यक्रम संचालन गरिँदै आएको छ।

नेपाल सरकारको वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा बजेटमा समावेश गरी खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि अनुदानमूलक रूपमा कार्यक्रम संचालन हुँदै आएको परिप्रेक्ष्यमा नेपालको खेलकुद क्षेत्रलाई विश्वव्यापी मूल्य र मान्यताअनुसार विकास तथा विस्तार गर्न, खेलकुदको सांगठनिक ढाँचामा समयसापेक्ष सुधार गर्न, सरकारी, गैरसरकारी एवं निजी क्षेत्रका खेलकुद संस्थाबीच समन्वय, सहकार्य एवं साभेदारीको वातावरण सिर्जना गरी खेलकुदलाई जनजीवनको अभिन्न अंग बनाउन, शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक र नैतिक क्षमतायुक्त मानव संसाधनको विकास गरी खेलकुदलाई रोजगारीमूलक व्यवसायको रूपमा स्थापित गर्न, अनुशासित र मर्यादित समाज बनाउन तथा खेलकुद कार्यक्रमलाई स्थानीय तहदेखि नै सञ्चालन गरी “सबैको लागि खेलकुद” भन्ने अभियानलाई साकार पार्ने ध्येयका साथ नेपालमा सर्वप्रथम राष्ट्रिय खेलकुद नीति, २०६७ जारी भै कार्यान्वयनमा रही आएको छ। यस नीतिले नेपालको खेलकुदको विकासका लागि रणनीतिक आधार स्पष्ट गर्नुका साथै खेलकुदको विकास कतिपय प्राथमिकताका क्षेत्रमा विकासात्मक पहलको शुरुआत गरि पूर्वाधार विकास, समावेशी र व्यापक सहभागिता, संस्थागत क्षमता विकास, प्रशिक्षण र प्रोत्साहन व्यवस्था, सहकार्य र साभेदारीको प्रवर्द्धन जस्ता विषयमा नीतिगत र कार्यगत तत्परताको विकास गरेको छ।

सन् २००० मा दक्षिण अफ्रिकामा भएको “Laureus World Sports Awards” समारोहका अवसरमा नेल्सन मण्डेलेले व्यक्त गर्नुभएको भनाइले आधुनिक समाजको सामाजिक तथा सांस्कृतिक जीवनमा खेलकुदको महत्वलाई उजागर गरेको छ। उनका अनुसार

“Sport has the power to change the world. It has the power to inspire. It has the power to unite people in a way that little else can. Sport can awaken hope where there was previously only despair.”

नेपालमा खेलकुद विकासका चुनौती

नेपालको तेह्रौँ योजना (२०७०/७१ देखि २०७३/७४) ले नेपालमा “स्वास्थ्यका लागि खेलकुद, राष्ट्रका लागि खेलकुद” को मूल मर्म र भावना बमोजिम रणनीतिक ढंगबाट खेलकुदको विकास गर्ने दीर्घकालीन सोच, दृष्टिकोण र प्रणालीगत परिपाटीको अभाव रहेको, खेलकुद सम्वद्ध निकायबीच आपसी सहयोग, समन्वय र सहकार्यको कमी रहेको, राष्ट्रियस्तरमा र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा खेलकुद गतिविधि संचालनका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको विकास हुन नसक्नु र

शिक्षा तालिम केन्द्र रुपन्देहीको बुटेलिन

खेलकुदको विकासका लागि निजी क्षेत्रलाई प्रभावकारी रूपमा समेट्न नसकिनु जस्ता समस्या र चुनौती रहेको तथ्यलाई स्वीकारेको छ, र यिनै समस्यालाई आधार बनाई नेपालमा खेलकुदको विकासका लागि योजनागत आधार निर्माण गर्नु पर्ने आवश्यकतालाई औल्याएको छ।

नेपालमा प्राकृतिक, पर्यावरणीय, रणनीतिक अवस्थितिजन्य तथा सामाजिक सांस्कृतिक आधारमा खेलकुदको विकासका पर्याप्त सम्भावना रहेको भएतापनि रणनीतिक, संस्थागत, पद्धतिगत, मनोव्यवहारिक तथा स्रोतजन्य समस्या र चुनौति रहेका छन्। जुन निम्न छन्।

- ❖ खेलकुद विकासको रणनीतिक चुनौतीमा खेलकुदको विकासका लागि रणनीतिक सोचसहित राष्ट्रिय विकास र शासकीय प्राथमिकताका रूपमा खेलकुदलाई रणनीतिक महत्वका रूपमा समावेश गर्ने,
- ❖ विकासका विभिन्न क्षेत्रगत पक्षमा खेलकुदलाई आत्मसात गरी मूलप्रवाहीकरण गर्ने,
- ❖ खेलकुदको क्षेत्रमा लगानीका नीतिगत र कानुनी सहजता र सामन्जस्य कायम गरिनु,
- ❖ खेलकुदको क्षेत्रमा व्यापक, समावेशी, गुणात्मक र प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा सहभागिताका लागि सवल र सहज वातावरण निर्माण गर्नु।
- ❖ संस्थागत चुनौतीका रूपमा नीतिगत नेतृत्व लिने र नियमन गर्ने तथा खेलकुदको विकासमा सहजीकरण गर्ने सक्षम संस्थागत व्यवस्थाको विकास गर्ने,
- ❖ खेलकुदको क्षेत्रमा पेशागत र व्यावसायिक दक्षता हासिल गर्ने तथा आधुनिक प्रशिक्षण र प्रविधिको विकास गरी खेलकुद क्षेत्रको पुनर्संरचना र रुपान्तरण गर्ने
- ❖ सरकार, गैरसरकारी क्षेत्र, व्यावसायिक समाज र स्थानीय निकायबीचको सहकार्यात्मकता हासिल गर्ने चुनौतीको
- ❖ खेलाडी, प्रशिक्षक तथा खेलकुदको व्यवस्थापनमा संलग्न जनशक्तिको उत्प्रेरणा र मनोबल उच्च राख्दै यस क्षेत्रमा प्रोत्साहन तथा सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थालाई व्यापक तुल्याउनु

भावी कार्य दिशा

खेलकुदको विकासबाट नै मुलुकको मानव विकास सुनिश्चित हुने र यसबाट नै समाजको सामाजिक तथा सांस्कृतिक रुपान्तरण सम्भव हुने हुँदा खेलकुदको दीर्घकालीन सोच र दृष्टिकोणसहितको योजनाले नै खेलकुदको विकासलाई मार्गदर्शन गर्न सक्दछ। व्यापक तथा समावेशी सहभागिता, पूर्वाधारको विकास, प्रशिक्षण र प्रोत्साहन, संस्थागत सुशासन, व्यापक सहकार्य र साभेदारी जस्ता मूलभूत मान्यता सहितको योजनाको कार्यान्वयन निकै नै चुनौतीपूर्ण छ। खेल संस्कृति र क्षमताको विकास गरि नेपाललाई संसारकै सबैभन्दा लोकप्रिय खेलस्थलका रूपमा विकास गर्ने हो भने सो लक्ष्य हासिल गर्नका लागि भावी दिनमा सरकारी तथा गैरसरकारी पक्षबाट निम्न लिखित कार्य गर्न आवश्यक हुन्छ।

- ❖ सबैको लागि खेलकुदको अवधारणा अनुरूप खेलकुद क्षेत्रलाई अनुशासित, मर्यादित एवं सुव्यवस्थित बनाउंदै राष्ट्रिय विकासको महत्वपूर्ण पक्षको रूपमा स्थापित गर्ने।
- ❖ खेलकुद क्षेत्रको विकासका राष्ट्रिय प्राथमिकता कायम गरी सरकारी लगानीको सुनिश्चितता गर्ने।
- ❖ सबै क्षेत्रगत विकासका संरचनामा खेलकुदको विषयलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने।
- ❖ मुलुकका खेलकुदका भौतिक पूर्वाधारको निर्माण तथा सुधारका लागि दातृ निकाय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाको सहयोग परिचालन गर्ने।
- ❖ मुलुकमा खेलकुदको विकास गर्नका लागि मित्रराष्ट्र तथा खेलसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासंग सम्झौता र समझदारी गर्ने।
- ❖ खेलकुदको क्षेत्रलाई समावेशी तुल्याउन लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी रणनीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।
- ❖ खेलकुदमा व्यापक जनसहभागिताका लागि प्रोत्साहन गर्न सूचना, शिक्षा र संचारको रणनीतिलाई कार्यान्वयन गर्ने
- ❖ खेलकुदमा महिला, दलित एवं आर्थिक तथा सामाजिक रूपले पिछडिएका समुदायको सम्मानजनक सहभागिताका लागि विशेष उपाय अवलम्बन गर्ने।
- ❖ विशेष तथा पारा खेलकुदहरूको विकास र विस्तारमा जोड दिइनुका साथै असक्त तथा अपांगहरूको आवश्यकता र रुचि अनुसारका खेलकुदहरूमा उनीहरूको सहभागितालाई प्रोत्साहित गर्ने।
- ❖ प्रत्येक विद्यालय तथा विश्वविद्यालयस्तरमा सम्भाव्य खेलको विस्तार गर्नका लागि प्रतियोगिता संचालन गर्न प्रेरित गर्ने।
- ❖ बाह्रै महिना खेलकुदको लागि मौसम अनुकूल रहने हाम्रो भौगोलिक अवस्थाको लाभ लिन सकिने गरी नेपाललाई खेलकुदको थलोको रूपमा विकास गर्ने।
- ❖ अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिताहरूको आयोजना तथा सहभागिताको उपयुक्त मापदण्ड तयार गरी निश्चित कार्यविधिका आधारमा आयोजना तथा सहभागिताको व्यवस्था गर्ने।
- ❖ खेलकुद मेला र ग्रामीण खेलहरूको आयोजना र सञ्चालन गर्न खेलकुदसम्बन्धी सबै संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गराउने।
- ❖ राष्ट्रको आर्थिक विकासमा सहयोग पुऱ्याउन विभिन्न साहसिक, पर्यटकीय र मनोरञ्जनात्मक खेलकुद प्रतियोगिताहरूको आयोजना गर्नका साथै ती खेलहरूको संस्थागत विकासका लागि प्रोत्साहित गर्ने।
- ❖ खेलकुदका स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरका भौतिक संरचना तथा पूर्वाधारहरूलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरको मापदण्ड बमोजिम सुधार गर्ने।
- ❖ प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रमा गुणस्तरीय पूर्वाधारसहितको सुविधासम्पन्न र स्तरीय खेलग्राम निर्माण गर्ने।
- ❖ स्थानीय निकायहरूलाई खेलकुदका भौतिक पूर्वाधार तथा सेवासुविधाको विकास गर्नका लागि लगानीका लागि प्रोत्साहित गर्ने।
- ❖ विद्यालय र महाविद्यालयको स्वीकृतिसम्बन्धी मापदण्डमा खेलकुदको पूर्वाधार तथा प्रतियोगिता संचालन क्षमतालाई अनिवार्य रूपमा समावेश गर्ने।
- ❖ खेलकुदको विकास र विस्तारका लागि सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रका संस्थाहरूको एकीकृत समन्वय र सहकार्य गर्ने दृष्टिकोणले खेलकुदको संस्थागत संरचनामा सुधार गर्ने।
- ❖ राष्ट्रिय खेलकुद परिषद तथा खेलसम्बद्ध संघसंस्थामा कार्यसम्पादनमा आधारित व्यवस्थापन पद्धति लागू गरी नतिजामूलक अनुगमन र मूल्यांकन प्रणाली कार्यान्वयन गर्ने।
- ❖ अनुगमन र मूल्यांकन प्रणालीलाई सहभागितामूलक बनाउन वार्षिक क्रियाकलाप, कार्यान्वयन व्यवस्था तथा उपलब्धीलाई सार्वजनिकीकरण गरी सामाजिक परीक्षणको विधि अवलम्बन गर्ने।

- ❖ खेलकुदमा प्राप्त हुने राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग तथा त्यसको उपयोग सम्बन्धी सबै काम कारवाहीलाई पारदर्शी बनाउने ।
- ❖ खेलकुदको क्षेत्रमा प्रतिबन्धित औषधि सेवन विरुद्धको चेतना अभिवृद्धि गराई प्रतिबन्धित औषधिमुक्त स्वच्छ खेल वातावरणको निर्माण गर्ने ।
- ❖ खेलकुदको क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा योगदान गर्ने खेलाडी, प्रशिक्षक तथा खेल व्यवस्थापनको वर्गीकरण गरी उनीहरूको सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था गर्ने ।
- ❖ राष्ट्रको खेलक्षेत्रको विकास र विस्तारमा योगदान पुऱ्याउने राष्ट्रियस्तरका खेलाडी, प्रशिक्षक, खेल व्यवस्थापनमा संलग्न जनशक्तिलाई निश्चित मापदण्डका आधारमा सम्मान तथा प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने ।
- ❖ व्यवसायिक सीप र दक्षता हासिल गर्न सक्ने गरी खेलाडी तथा प्रशिक्षकहरूका लागि रोजगारीको सुनिश्चितता दिने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्न सक्ने सम्भाव्य खेलाडीको पहिचान गरी उनीहरूलाई विशेष प्रशिक्षण तथा प्रविधियुक्त तुल्याउन अन्तर्राष्ट्रियस्तरको प्रशिक्षण र क्षमता विकासका अवसर उपलब्ध गराउने ।
- ❖ राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा ख्याती कमाएका खेलाडी तथा खेल प्रशिक्षकलाई रोजगारी प्रदान गर्न संगठित संस्थालाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- ❖ मुलुकका खेलकुदका भौतिक पूर्वाधारको निर्माण तथा सुधारका लागि दातृ निकाय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाको सहयोग परिचालन गर्ने ।
- ❖ मुलुकमा खेलकुदको विकास गर्नका लागि मित्रराष्ट्र तथा खेलसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासंग सम्झौता र समझदारी गर्ने ।
- ❖ नेपाली खेलकुद संघसंस्थाहरूलाई सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुद महासंघसँगको गुणग्राही संजाल निर्माण गरी प्रविधि, व्यवस्थापन क्षमता र वित्तीय सहयोग प्राप्त गर्न आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

१. बरुवाल, हुमबहादुर (२०६५) शारीरिक शिक्षाको ऐतिहासिक विकासक्रम, काठमाण्डौ: पिनाकल पब्लिकेसन ।
२. महर्जन, रामकृष्ण र अधिकारी, पशुपति (२०७२) शारीरिक शिक्षाका आधारहरू, काठमाण्डौ: सनलाइट पब्लिकेसन ।
३. शेरचन, लोकेन्द्र (२०७४) खेलविज्ञान तथा खेलकुद काठमाण्डौ: क्वेसट पब्लिकेसन ।
४. तेह्रो योजनाको, राष्ट्रिय योजना आयोग, काठमाण्डौ ।
५. Wuest, D.A. and Charles A.B.(1992) Foundation of Physical Education and Sports, New Delhi: B.I. publication
६. खेलकुदको गुरुयोजना, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय, काठमाण्डौ
७. युवा बलेटिन (२०७४) युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय, काठमाण्डौ
८. प्रतिवेदन, राष्ट्रपति रनिङ्ग सिल्ड (२०७३) युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय, काठमाण्डौ

Teaching and Learning English language using Social Networks

Trainer Hom Raj Khadka

Abstract

Recently the Internet has come to influence and Impacts our lives. How this is brings effectiveness in the language we teach? There is already a widespread opinion that the use of Internet is in controversial for the future of language. However, from the perspective of technological integration in teaching and learning of English Language, the Internet is the best tool for using technology and has encouraged a dramatic expansion in the variety and creativity of language. Learning through the use of technology offers flexibility and resourcefulness. Great motivational and learner oriented resources are used for interactive and wide discussion so that learners will get ample opportunities to develop their capacity and comprehensive power for comprehending ideas and information. Moreover, diverse cultural ideas and cross-cultural communication through global participation offers the best opportunity and practice for developing and sharing culture, which is the best way for learning and teaching in this 21st century. Therefore, in this research article, I will introduce practical classroom activities that will help teenage students to develop all their linguistic skills through social networking apps and websites such as Facebook, Twitter, Instagram, Edmodo, YouTube, Blogs and web quest. Readers will learn how to adapt and use memes, viral videos, live stories, etc. to teach English as a foreign language.

Keywords: Flexibility, Technology, Internet, Global participation, Ample Opportunities, Sharing Culture, Cross Cultural Communication

Introduction

No doubt that Social media and networks has become important part of teaching and learning which has established new approach in learning called ubiquitous learning. That is to say learning is occurred everywhere and anytime. Virtual Communities has been established due to rapid and quicker development of technology and gradually use of social network in making conversation and sharing important information quickly, well and rapidly.

In this Articles, I will attempt to expose the process and procedure to deliver ideas, information and experiences to build knowledge and thinking skill. How learners become close using social networks and ready to familiar with new trends of teaching and learning that will be introduced and pedagogical implication will be fostered. Through this articles, I will demonstrate that how connectivism support in teaching and learning in this digital and technological age. What's role of teacher and learners in this regards and what strategies will be adapted for active and lively participation in teaching and learning using social networks, it is adjusted vividly.

Background of Social Media and networks on teaching and learning

21st century is age of digital technology. Technology has invited technological tools, social media and social network which has added technological environment in teaching and learning process. In this regards, social media and network has vital role in creating innovative and flexible environment

in education specifically teaching and learning. That is to say, innovative, flexible and interactive perspective is in teaching and learning which inspire learners and teachers to adapt technological skill and empower them to engage in educational activities in digital environment.

Teaching and learning is extremely innovative and fall in exploration. Flexibility adds wonderful quality in this context because, it cover huge sector and teachers use digital tools as e- materials which can be shared in large numbers an make learning innovative and creative as well. Frequent dialogue, interaction virtually add flavor of edutainment in learning strategies. Online, discussion, using blog, online forum, video, and meeting make learning vibrant and fully interesting and self-dependent.

Moreover, teachers use digital tools for creating contents which are really wonderful and motivational that motives learners to engage in learning to construct knowledge and skills.

Current Status of teaching and learning

Present age is age of digital technology that has invited modern and innovative teaching and learning strategies through inclusion of digital technology in educational activities. That is why, teaching and learning is beyond class that to say, it is not confined in four walls of classroom. Virtual communities, participation in educational activities are supported by technology in this era. Therefore, learners and teachers has obligation to use social network for vibrant and constructive interaction in teaching and learning in present situation.

In context of World, teaching and learning totally emphasized in using digital tools and social media. It is really innovative and extreme in participation in earning .As result, Open University and online Academic Programs adding great charms in using social media and networks in teaching and learning which has been approved as boon to foster potential capacity of learners through frequently participation in learning assignments. But in context of Nepal, We are still immigrating towards digital environment although immense and huge hindrances and challenges are still in our educational path as deadloc

Impacts of Social media and networks on Teaching and Learning

Virtual communities, digital society and reality are created by Digital technology what is called virtual educational environment. There is less face to face and traditional class environment rather emphasized is given on frequent communication, participation and discussion using technology for wider, better and flexible learning environment in educational domains. This has brought dynamic roles of teachers as facilitators and course designers but not as administrators and authoritarian.

Teaching and Learning Styles

Teaching and learning styles is really innovative and interactive in using social network because it provides ample space and opportunities to different learners to connect together virtually then let them empower to participate in vibrant interaction in facilitation of teachers and instructor. It is current approach in teaching and learning means educational sector which has established conducive learning environment through equal participation in learning from different parts of world.

Traditional types of teaching and learning is not in replaced mode rather extremely modified that blended mode of learning is in use through social networks Teachers and learners must have skill on digital literacy and LMS means learning management system which makes learning fruitful and cozy for learners. Moreover, how contents are selected and how they are integrated into technology and pedagogy, it is major parts of social network in term of teaching and learning. That is to say TPACK approach is really beneficial in this pattern. In this approach, pedagogical implication, selection of contents and technological tools should be integrated extensively then learning can be innovative and explorative. Stating purpose, teachers are suggested use these mentioned Website.

1. www.nearpod.com
2. www.bigbluebutton.org
3. www.easyclass.com
4. www.newrow.com

If these site bring into class with extensive use of technology, teaching and learning definitely explorative and innovative as well. Independency, self-learning, autonomy in learning is established that develops learning environment and habit of rising question to facilitators will be in learners. That is real meaning and practice of education that all credit goes to technology and technological implication properly and wisely.

Extensively online learning shall be implemented addressing teaching and learning using technology as social networks. So it is possible to bring in our learning and facilitation activities by identifying learners needs and their curiosity in learning using technology. In this context the mentioned website which are wonderful from the perspective accelerated teaching and learning strategies and professional development. I would suggest to use them from perspective of model of teaching and learning in 21st century and digital age.

1. www.cousera.org
2. www.edx.org
3. www.futurelearn.com
4. www.alison.com

The mentioned websites are the best websites for any level of learners to learn current trends and provides simplicity in the collection of materials and completing assignments. Students and learners have flexibility in sharing documents and information and retrieve ideas and experiences from each other, which is most useful and innovative academically and professionally. Moreover, Facebook groups, SMS (smart phone), Blogging, and live streams stimulate learners to develop thinking and creative skills in term of learning through social networks

Roles of Social Network Sites

Social networks are a strong medium for sharing and taking information quickly which is equally essential and important to comprehend information for manipulation and production. Teachers, learners, professional persons and academics are equally befitted from social networks

Social networking sites play a key role in developing and fostering a person's communication skills and ability. These sites give ample opportunities and chances to the users for creating and forming documents in e learning model and provide maximum chances for technological conversation through web tools and digital tools and device. Moreover, Blogs, we quest are the best digital site where extensive interaction is occurred to construct knowledge and experiences. Through this practice and use, digital literacy skill is fostered which is key aspect of social networks and its use in teaching and learning.

Social networks for teaching and learning

Social networks are gradually emerging and developing which were initially just for entrainment and used in sharing information that was not connected with learning and teaching for educational development. Now, in this moment, it is not completely used in education for the purpose of educational development but gradually after establishing Open University and distance mode of education from Kathmandu University and TU, Virtual learning through online presentation and facilitation, learners are taking benefit academically that is big evidence using technology and technological tools in education for setting up academic and professional richness in Education sphere. This Practice and innovative commencement gradually forming and multi-dimensional benefits and standards in education through extensiveness in teaching and learning strategies.

Though it has multi facet quality standard in education setting sustainable educational environment, if it is used as perspective of meaning of met literacy otherwise it will set up controversial concept in term of using in teaching and learning.

Through vast development of technology, learning and teaching mode has been modified that online learning is in practice in 21st century in race of technological development and progress. It is fully learner's oriented and fully meet demand of model of education arising in 21st century however, role of teachers is still in question from perspective of digital literacy and LMS system

Social network has brought ample opportunities but it is no things itself .So teachers should have strong command and sharp knowledge and skill in using tools and network integrating into curriculum, otherwise, it will have controversial impact in teaching and learning. Therefore, teachers must have skill of digital literacy and Meta as well. Not only is that integration of contents in technology and pedagogy also essential part of knowledge regarding learning.

Collaboration and equal participation

Digital technology enhances in collaboration and integration because it covers huge domain and reduce geographical constraints for participation and involvements. Through technology, connection and linkage can be immediately and quickly implemented across the global village. That is why it's, rapid development, there is less sign of impossibility of Integration and equal participation focusing on teaching and learning.

This approach brought great opportunities and chances in making flexible communication and sharing into the learning environment that cannot be considered and imagined for placing in into isolation from practice and preparation.

Learners and teachers should have strong rapport, and social networks allows for flexibility in communication between these two parties focused on learning and teaching for educational development in the 21st century. This approach emphasizes making a person digitally literate so that they can have skills and ideas for creating content via digital curation. For example, YouTube, Facebook, Twitter, blogs, web quest and Skype

Roles of Teachers and Learners

Teaching and learning through social network is maximum use of technology in education from perspective of TPACK derived in 2006 AD with great dedication of Koehler and Mishra which is dealt teachers role is facilitator and regular scaffold to learners for empowering them and engaging in learning all time and construct knowledge and innovative skill to face with burning challenges and hindrances

The following benefits can be achieved by learners if teachers are digital literate and operational skill of digital tools:

1. Encourage students to share work socially
2. Use a hashtag to facilitate guest speaker discussions.
3. Require students to keep a blog.
4. Require original expert sources.
5. Use Google Hangouts
6. Create a social classroom on Edmodo
7. Hold a class in Second Life

Online learning is essential in this regards. Teachers should have role to develop course and clear instruction posted in Discussion boards. Learners can participate in learning and take part in discussion virtually but teachers should instruct clear ideas and instruction that learners can comprehend ideas and completes task fostering skill and knowledge .So both teachers and learners are equally participate in their assignment and enhance the knowledge and information. This system of online language learning requires learners to be self-motivated, self-directed and have involvement in different activities and fostering skill for sustainability in education

Role in Teaching and Learning

- I. Flexibility in learning
- II. Innovative and interactive virtual environment
- III. Learning with innovative way
- IV. Enthusiastic Participation, peer review and motivational participation
- V. Easy in sharing information from instructor to learner and learner to learner
- VI. Independency in learning and exploration new information

Advantages

- I. Enable and motivate learners to participate in learning independently
- II. Reduce the geographical disparities
- III. Self-pace learning is extremely fostered
- IV. It is user-friendly
- V. No time bounded but self-pace
- VI. Fully innovative and interactive learning

Conclusion

Teaching and learning has been extremely influenced by the soaring development of technology. It has brought ample opportunities and resources that are used in education and has improved the quality and standard of education. It also helps in education for purity and internationally recognized.

References

- McClanahan, Lorna (2014). "Training Using Technology in the Adult ESL Classroom". Journal of Adult Education. 43 (1): 22–27.
- Reinhardt, Jonathon; Zander, Victoria (2011). "Social Networking in an Intensive English Program Classroom: A Language Socialization Perspective". CALICO Journal. 28(2): 326–344. [JSTOR calicojournal.28.2.326](https://www.jstor.org/stable/282326)
- Carney, Nathaniel. "Language study through blog exchanges". Education and Mobile Assisted Learning: 109–120

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि अपनाउन सकिने केही आयामहरू

शाखा अधिकृत माधव प्रसाद पोख्रेल

विषय प्रवेश

सुशासन शब्द आफैमा अमूर्त, भावनात्मक र मनोवैज्ञानिक प्रकृतिको छ। यो अनुभूतिमा आधारित छ र यो आदर्श परिकल्पना पनि हो। विभिन्न दर्शन, विचार र दृष्टिकोण अनुसार सुशासन प्रतिको फरक फरक बुझाइ हुन सक्छ। भारत, चिन, अमेरिका, वेलायत, नेपाल, रुस, उत्तर कोरिया, दक्षिण कोरिया मध्ये कहाँ सुशासन कायम भएको छ, भन्ने प्रश्नको जवाफ फरक फरक हुन सक्छ। तथापि विश्वव्यापी शासकीय मूल्यमान्यता, देशका बहुसंख्यक जनताको सन्तुष्टि, शासकप्रतिको भरोसा र विश्वास, सरकारको जनताप्रतिको संवेदनशीलताको कसीवाट सुशासनको अवस्थालाई सापेक्षरूपमा हेर्न सकिन्छ। जनतालाई उपलब्ध गराउने सेवाप्रवाहमा गुणस्तरीयता र प्रभावकारिता बढाउनु, सामाजिक न्यायको प्रत्याभूति गराउनु, कानुनी शासनको प्रत्याभूत गराउनु, शासकीय मूलधारमा आम नागरिकको सहभागिता र अपनत्व सिर्जना गराउनु, सदाचार र नैतिकतामा जोड दिइनु, मानव अधिकार र मौलिक हकको प्रत्याभूति गराउनु, पारदर्शिता र जवाफदेहितायुक्त शासकीय संगठन र संयन्त्र हुनु सुशासनयुक्त सरकारका केही विशेषता हुन। नेपालमा सुशासनको सन्दर्भमा आम बुझाई, भोगाई र अभिव्यक्ति सन्तोषजनक छैन। सबै क्षेत्रले सुशासनको सन्दर्भमा साख गुमाएको अवस्था छ। यहाँ शैक्षिक क्षेत्रमा पनि शैक्षिक सुशासनको सन्दर्भमा थुप्रै समस्या छन। माथि उल्लेखित विशेषताहरू सहितको शैक्षिक क्षेत्रको आदर्श परिकल्पना नै शैक्षिक सुशासन हो। यस आलेखमा शिक्षाका लक्ष्य र उद्देश्यहरू हासिल गर्ने र पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने मूख्य कार्यथलो विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि अपनाउन सकिने मुख्य आयामहरूको चर्चा गरिनेछ।

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि कानूनको पालना

कानुनी शासनको अर्थ कानून भन्दा माथि कुनै पनि व्यक्ति, समुदाय, सरकार वा शासक हुनु हुँदैन अर्थात राज्यको जुनसुकै शक्ति पनि कानून अधीनस्थ हुनुपर्छ र कानूनको नजरमा सबै समान हुनुपर्छ भन्ने हुन्छ। विद्यालय शिक्षालाई व्यवस्थित गर्न विभिन्न कानुनी व्यवस्था रहेको छ। संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारले शिक्षाका कानूनहरू निर्माण गरेका छन। यी कानुनी व्यवस्थाले विद्यालय शिक्षा सञ्चालनका सन्दर्भमा प्रशासनिक, व्यवस्थापकीय र प्राज्ञिक मार्गदर्शन गरिरहेका छन। प्रचलित कानूनले विद्यालय शिक्षामा कार्यरत हरेक व्यक्तिको काम, कर्तव्य र अधिकार, जिम्मेवारी र जवाफदेहिताको सुनिश्चितता गरेको छ। विद्यालय र विद्यालय परिवारले गर्ने हरेक गतिविधि कानून सम्मत र वैधानिक हुनुपर्छ। स्वेच्छाचारी ढंगले विद्यालय चल्नु हुँदैन अर्थात कानुनी शासनको मूल्य मान्यता, मर्म र भावनालाई विद्यालयले आत्मसाथ गर्नुपर्दछ। यसो गर्न सकिँएमा विद्यालयमा शैक्षिक सुशासन कायम हुन सक्दछ भन्ने अवधारणालाई यहाँ विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि कानूनको पालना भन्न खोजिएको हो।

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि जवाफदेहिता

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासन कायम गर्ने अभिन्न अङ्गकारूपमा जवाफदेहिता रहेको हुन्छ। सार्वजनिक पदमा बसेको व्यक्तिले आफ्नो काम, कर्तव्य, अधिकार वा जिम्मेवारीका बारेमा दिने सार्वजनिक स्पष्टीकरण वा जवाफ जवाफदेहिता हो। अख्तियार प्राप्त अधिकारीले निजले पाएको अख्तियारीको दुरुपयोग हुन नदिनका निम्ति निजले गरेको कामको जवाफ दिनुपर्ने दायित्व समेत निजमाथि राखिएको हुन्छ। विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीले आफ्नो जिम्मेवारीमा रहेको विद्यालय, विद्यार्थी तथा ती पक्षको उपलब्धिका विषयमा आमरूपमा उत्तर दिनुपर्ने तथा जवाफ दिनुपर्ने दायित्वको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सकिँएमा विद्यालयमा शैक्षिक सुशासन कायम गर्न सकिन्छ। विद्यमान परिस्थितिमा यो अवस्थाको सिर्जना गर्न सकिँएको छैन। विद्यालयका सेवाग्राही विद्यार्थी र अभिभावक तथा सरोकारवाला सरकार, सञ्चार माध्यम लगायतलाई सिकाई उपलब्धिका विषयमा अनिवार्य जानकारी दिने, विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धि के कारणले त्यति भयो स्पष्ट गर्ने तथा सोका आधारमा पुरस्कार, दण्ड, सेवा सुविधा र वृत्तिविकास सुनिश्चित गर्न सकिँएमा निश्चितरूपमा शैक्षिक सुशासन कायम हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ।

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि पारदर्शिता

जब कुनै सार्वजनिक निकायले आफूले गरेका कामकारवाही, निर्णय आदिको बारेमा प्रशस्त र प्रयाप्त सूचना तथा जानकारीहरू जनताले खोजेको र चाहेको बखत नलुकाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था हुन्छ र ती निकायले पनि उपलब्ध गराउछन तब ती निकायप्रति जनविश्वास बढेर जान्छ। सम्बन्धित पक्षले पनि आफूले गलत प्रक्रिया वा नियतबाट काम गर्न रोक्दछन, कार्य व्यवहारमा पनि प्रभावकारिता आउछ, जवाफदेहिता बढ्दछ। विद्यालयका गतिविधिहरू सूचना तथा जानकारीहरू छर्लङ्ग स्पष्ट देखिने गरी सम्प्रेषण गर्ने र संवैधानिक सूचनाको हकको सम्मान गर्ने अवस्था भएमा विद्यालयको कामकारवाहीमा प्रभावकारिता आउने, भ्रष्टचारजन्य गतिविधि घट्ने, जिम्मेवारिता र जवाफदेहिताको सिर्जना भई शैक्षिक सुशासन कायम हुन सक्दछ। पारदर्शिता कायम गर्नका लागि सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन, २०६४, सुशासन ऐन, २०६४, विद्यालयमा कम्तिमा हुनुपर्ने र ती ऐनले गरेका व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ। विद्यालयमा नागरिक वडापत्रको व्यवस्था, गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था, सूचना अधिकारीको व्यवस्था गरी पारदर्शिता कायम गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ। त्यस बाहेक विद्यालयको सम्पूर्ण गतिविधिका बारेमा शिक्षक स्टाफ, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ लगायतसँग सूचना तथा जानकारी सम्प्रेषण गरेर र सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यमबाट पनि पारदर्शिता कायम गर्न सकिन्छ।

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि सदाचार र नैतिकता

सार्वजनिक सेवामा रहेकाहरूबाट आम नागरिकले इमान्दारिता, तटस्थता, पारदर्शिता, वस्तुपरकता, सच्चरित्रता, सदाचारिता, वफादारिता र जवाफदेहिता जस्ता आचरणको अपेक्षा गरेका हुन्छन। व्यक्तिको असल वा स्वीकार्य आचरणहरूलाई सदाचार भनिन्छ। सदाचार वा आचारसंहिता पेसा विशेषले के गर्न हुने र के गर्न नहुने भनी निर्धारण गरेको अनुशासनको व्यवस्था हो। यो बाध्यकारी र पालना नगरेमा दण्डनीय हुन्छ। नैतिकता व्यक्तिको अन्तरनिहित सिद्धान्त वा आत्माले सही र गलत छुट्याउने कुरा हो। अन्य पेसामा जस्तै शिक्षण पेसामा पनि पेसागत मर्यादा, मापदण्ड र पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिताको निर्देश गरिएको हुन्छ। अन्य पेसा भन्दा शिक्षण पेसा उच्च मर्यादित, सम्मानित, अनुकरणीय मात्र नभई अपेक्षाकृत मानवको सिर्जनामा उच्च प्रकारको योगदान दिने पेशा समेत भएकाले राष्ट्र र समाजको शिक्षकसँग सदाचारिता र नैतिकतासँग सम्बन्धित अपेक्षा अली उच्च प्रकारको हुने गर्दछ। विद्यालय जहाँ भविष्यका कर्णधारहरू रहेका हुन्छन, त्यहाँ नै

सदाचार र नैतिकताको खडेरी भएमा भविष्य कस्तो भयावह होला कल्पना गर्न सकिदैन ।

त्यसैले विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकले रोल मोडल बनेर अनुकरणीय व्यक्तित्व प्रस्तुत गर्नुपर्छ भनिएको हो । प्रचलित कानूनले तोकैका आचारसंहिताको पालना राजनीतिक दल, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक, प्रधानाध्यापक, शिक्षक सबैले गर्नुपर्ने हुन्छ । तोकिएका काम कर्तव्य र दायित्वको पालना गर्ने, आचारसंहिताको वारेमा समय समयमा सचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने, सम्बन्धित पक्षका आचारसंहिताको सूचि विद्यालयमा सबैले देख्ने गरी राख्ने गर्नाले सदाचार र नैतिकताका सम्बन्धमा सबै पक्ष सचेत हुने हुन्छ । विद्यालयमा सदाचार र नैतिकताको पालना सबै पक्षले एकसाथ गरेमा शैक्षिक सुशासन सम्भव छ ।

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि सहभागिता

सहभागिताले अपनत्वको भावना विकास गरी जिम्मेवार र जवाफदेही बनाउँछ । विद्यालयको चौतर्फी विकासका लागि जनसहभागिता एक अचुक अस्त्र समेत भएकाले अभिभावक, विद्यार्थी र सरोकारवालाको विद्यालयको हरेक गतिविधिमा अर्थपूर्ण सहभागिता गराई विद्यालयको विकासमा परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ । हरेक क्रियाकलापमा सरोकारवालाको अर्थपूर्ण संलग्नताले विद्यालयप्रतिको संरक्षकत्व बढ्ने, कामको प्रभावकारिता बढ्ने, जवाफदेहिता र जिम्मेवारी बोध हुने साथै नीति निर्माणमा हुने सहभागिताले कार्यान्वयनमा सहजीकरण हुने भएकाले विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि सहभागिता महत्वपूर्ण मानिन्छ ।

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि सामाजिक न्याय र समावेशीकरण

समाजमा रहेको सामाजिक असमानता, विभेद, बञ्चितकरण, सीमान्तीकरण र बहिष्करणको धरातलबाट आम नागरिकको उत्थान, विकास, सहभागिताको सुनिश्चितता तथा मूलप्रवाहीकरण गरी सामाजिक न्याय कायम गर्ने तर्फको सकारात्मक विभेदको एक शैली समावेशीकरण हो । विद्यालय राज्यको यस्तो सशक्त इकाई हो जसबाट समाजमा रहेका सबै प्रकारको विभेद र असमानताको अन्त्यको अगुवाई हुन सक्दछ । उन्नत, वैज्ञानिक, न्यायमूलक र विकसित प्रकारको समाजको निर्माणमा विद्यालय एउटा साधन र साध्य बन्न सक्दछ । त्यसैले विद्यालयमा सिकाइने त्यस्तो संस्कार, व्यवहार र अभ्यास मार्फत समतामूलक समाज निर्माणमा योगदान हुन सक्दछ । कुनै पनि बालबालिकाले विद्यालयभित्र कुनै पनि प्रकारको असमानता तथा विभेदको अनुभूति गर्नु हुँदैन । विद्यालय मेरो हो, मेरो उपस्थिति छ, मेरो अस्तित्व छ, मेरो विचारको कदर हुन्छ, सम्मान हुन्छ, भन्ने प्रकारको अनुभूति र सन्तुष्टी सबै बालबालिका तथा आम समुदायले गर्न सकेमा मात्र विद्यालय सुशासन भएको मान्न सकिन्छ । समावेशी शिक्षा, समाहित शिक्षा, सकारात्मक अनुशासन विधि, दण्डरहित शिक्षा, बालमैत्री विद्यालयका अवधारणा समतामूलक विद्यालय निर्माणका लागि ल्याइएको हो ।

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि प्रभावकारिता

शिक्षाका निर्धारित लक्ष्य उद्देश्य र पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन विद्यालयको मुख्य कार्यभार हो । त्यही लक्ष्य प्राप्तिका लागि विद्यालयले हरेक प्रयासहरू गरिरहेको हुन्छ । प्रभावकारी व्यवस्थापकीय, प्रशासनिक र प्राज्ञिक नेतृत्व, गुणस्तरीय शिक्षा, व्यवहारिक सिकाई, अपेक्षाकृत व्यवहारको विकास, गुणात्मक र परिमाणात्मक नतिजाको सन्तुलनले विद्यालयको प्रभावकारिता देखाउँछ । विद्यालयका सेवाग्राहीको विद्यालयप्रतिको सन्तुष्टी पनि विद्यालयको प्रभावकारिताको आधार हो । चुस्त विद्यालय प्रशासन, जिम्मेवार विद्यालय व्यवस्थापन समिति, जवाफदेही शिक्षक कर्मचारी, सचेत अभिभावक, गतिशील र प्रभावकारी प्रधानाध्यापकबाट मात्र विद्यालयको चौतर्फी विकास सम्भव छ ।

जिम्मेवारीको उचित बाँडफाँड, कार्यसम्पादन करार, सिकाइ उपलब्धिलाई वृत्ति विकाससँग जोड्ने व्यवस्था, अभिभावक सचेतना, व्यवस्थापकीय सुधार, समयको प्रभावकारी व्यवस्थापनले विद्यालयको प्रभावकारिता बढाउँछ । अध्ययनशील, कार्यदक्ष, सदाचारी, नैतिक, जिम्मेवार र पेसागत चिन्तक शिक्षक भएमा विद्यालयको प्रभावकारिता अभिवृद्धि हुन सक्छ ।

विद्यालयमा शैक्षिक सुशासनका लागि प्रभावकारी सेवा प्रवाह र सम्बेदनशीलता

शिक्षा सेवामा सार्वजनिक चासो उच्च हुन्छ । यो सेवा सार्वजनिकरूपमा प्रवाह हुने, उपभोगमा समेत सामूहिकता हुने, आधारभूत सार्वजनिक सेवाभित्र रहेको र सामाजिकीकरणको उद्देश्य शिक्षा मार्फत पूरा हुने भएकाले अन्य सेवाको जस्तो प्रवाह शिक्षा सेवा प्रवाहमा हुँदैन । सिकारुका विशेषताले सिकाइका प्रक्रियामा र शिक्षा सेवाको सफलतामा ठूलो अर्थ राख्दछ । अरु सेवामा जस्तो शिक्षामा रोज्ने र छान्ने गर्न पाइदैन, यो त व्यक्तिको अधिकार भित्र पर्दछ । शिक्षामा गरिने लगानीबाट व्यक्तिले भन्दा समाजले बढी लाभ लिन्छ भनिन्छ । कसैले शिक्षा नलिँदा त्यसको मूल्य सिङ्गो समाजले व्यहोर्नु पर्छ । त्यसैले शिक्षा पाउनुपर्छ, भन्ने मात्र नभई अनिवार्यरूपमा सेवा लिनुपर्छ, भन्ने व्यवस्था गरिएको हो । शिक्षा सेवाको प्रवाह सामाजिक कार्य भएको, मानवीय विकाससँग सम्बन्धित रहेको, मनोवैज्ञानिक कार्य भएकोले मात्रामा, परिमाणमा र तत्कालमा सबै देखाउन सकिने हुँदैन । आजको लगानी र प्रक्रियाको परिणाम वा उत्पादन विसौं वर्ष पछि देखिने हुन सक्दछ । त्यसैले शिक्षा सेवाको प्रवाहमा विद्यालयले अत्यन्त जिम्मेवारी बोध, धैर्यता, सम्बेदनशीलता, इमान्दारिता र सक्रियता पूर्वक भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ भनिएको हो ।

विद्यालयमा परिवार, समाज र राष्ट्रको भविष्य निहित हुने भएकोले तुलनात्मकरूपमा अन्य सेवा भन्दा शिक्षा सेवा सम्बेदनशील छ । विद्यालयले जस्तो नागरिक तयार गर्छ भोलीको समाज र राष्ट्र त्यस्तै बन्दछ । बालबालिकाहरू विद्यालयमा आएनन्, समाजमा असमानता, विकृति र विसङ्गति छ, बच्चाहरू कुलतमा लागेका छन्, समाजमा परिवर्तन आवश्यक छ, भने पनि त्यसको समाधानको प्राथमिक अभिभारा विद्यालयले पूरा गर्नुपर्ने हुन्छ । यसको मतलब शिक्षा सेवाको प्रवाह खोजेर पनि गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसैले त विद्यालय सेवा महत्वपूर्ण छ, चुनौतिपूर्ण छ, सम्बेदनशील छ र गम्भीर पनि छ ।

निष्कर्ष

सार्वजनिक शिक्षाका सन्दर्भमा थुप्रै गुनासाहरू छन् । शिक्षा क्षेत्र आम रूपमा आलोचित पनि रहेको छ । यो क्षेत्रको साखलाई जोगाउन समयसापेक्ष परिवर्तन र रुपान्तरण गर्दै आम नागरिकको आशा र भरोसाको केन्द्रविन्दु बनाउनु नै पर्ने छ । शिक्षा क्षेत्रले अरु व्यक्ति, प्रवृत्ति र क्षेत्रलाई देखाएर वेथितिको थुप्रोमा बस्न सक्दैन । किनकी विद्यालय र शिक्षा क्षेत्र अरु सबै क्षेत्रको मार्गदर्शक, अनुकरणीय मात्र नभई सदाचार तथा नैतिकताको पाठ पढाउने क्षेत्र पनि हो । मुलुकमा सुशासनको दियो शिक्षाबाट बाल्न सकिएन भने अर्ध दशकौंसम्म मुलुक चरम वेथिति, अराजकता, अकर्मण्यता र भ्रष्टाचारको दलदलमा फस्ने निश्चित छ । त्यसैले शिक्षा क्षेत्रबाट सुशासनको अगुवाई गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । विद्यालयमा शैक्षिक सुशासन कायम गर्न राजनीतिक दल, समुदाय, आम अभिभावक, नागरिक समाज, पत्राकार, स्थानीय सरकार लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरू दत्तचित्त भएर लागेमा सम्भव छ । विद्यालय शिक्षाको सञ्जाल देशैभरी रहेकोले शैक्षिक क्षेत्रको माध्यमबाट मुलुकमा सुशासन कायम गर्न सकिने एउटा महत्वपूर्ण सम्भावना पनि रहेको छ ।

RICH DAD, POOR DAD

Computer Operator, Srijana K.C.

Education Training Center, State No. 5, Rupandehi

I had two fathers, a rich one and a poor one. One was highly educated and intelligent; he had a Ph.D. and completed four years of undergraduate work in less than two years. He then went on to Stanford University, the University of Chicago, and Northwestern University to do his advanced studies, all on full financial scholarships. The other father never finished the eighth grade.

Both men were successful in their careers, working hard all their lives. Both earned substantial incomes. Yet one struggled financially all his life. The other would become one of the richest men in Hawaii. One died leaving tens of millions of dollars to his family, charities and his church. The other left bills to be paid.

Both men were strong, charismatic and influential. Both men offered me advice, but they did not advise the same things. Both men believed strongly in education but did not recommend the same course of study.

If I had had only one dad, I would have had to accept or reject his advice. Having two dads advising me offered me the choice of contrasting points of view; one of a rich man and one of a poor man.

Instead of simply accepting or rejecting one or the other, I found myself thinking more, comparing and then choosing for myself.

The problem was, the rich man was not rich yet and the poor man not yet poor. Both were just starting out on their careers, and both were struggling with money and families. But they had very different points of view about the subject of money.

For example, one dad would say, "The love of money is the root of all evil." The other, "The lack of money is the root of all evil."

As a young boy, having two strong fathers both influencing me was difficult. I wanted to be a good son and listen, but the two fathers did not say the same things. The contrast in their points of view, particularly where money was concerned, was so extreme that I grew curious and intrigued. I began to start thinking for long periods of time about what each was saying.

Much of my private time was spent reflecting, asking myself questions such as, "Why does he say that?" and then asking the same question of the other dad's statement. It would have been much easier to simply say, "Yeah, he's right. I agree with that." Or to simply reject the point of view by saying, "The old man doesn't know what he's talking about." Instead, having two dads whom I loved forced me to think and ultimately choose a way of thinking for myself. As a process, choosing for myself turned out to be much more valuable in the long run, rather than simply accepting or rejecting a single point of view.

One of the reasons the rich get richer, the poor get poorer, and the middle class struggles in debt is because the subject of money is taught at home, not in school. Most of us learn about money from our parents. So what can a poor parent tell their child about money? They simply say "Stay in school and study hard." The child may graduate with excellent grades but with a poor person's financial programming and mind-set. It was learned while the child was young.

Money is not taught in schools. Schools focus on scholastic and professional skills, but not on financial skills. This explains how smart bankers, doctors and accountants who earned excellent grades in school may still struggle financially all of their lives. Our staggering national debt is due in large part to highly educated politicians and government officials making financial decisions with little or no training on the subject of money.

I often look ahead to the new millennium and wonder what will happen when we have millions of people who will need financial and medical assistance. They will be dependent on their families or the government for financial support. What will happen when Medicare and Social Security run out of money? How will a nation survive if teaching children about money continues to be left to parents-most of whom will be, or already are, poor?

Because I had two influential fathers, I learned from both of them. I had to think about each dad's advice, and in doing so, I gained valuable insight into the power and effect of one's thoughts on one's life. For example, one dad had a habit of saying, "I can't afford it." The other dad forbade those words to be used. He insisted I say, "How can I afford it?" One is a statement, and the other is a question. One lets you off the hook, and the other forces you to think. My soon-to-be-rich dad would explain that by automatically saying the words "I can't afford it," your brain stops working. By asking the question "How can I afford it?" your brain is put to work. He did not mean buy everything you wanted. He was fanatical about exercising your mind, the most powerful computer in the world. "My brain gets stronger every day because I exercise it. The stronger it gets, the more money I can make." He believed that automatically saying "I can't afford it" was a sign of mental laziness.

Although both dads worked hard, I noticed that one dad had a habit of putting his brain to sleep when it came to money matters, and the other had a habit of exercising his brain. The long-term result was that one dad grew stronger financially and the other grew weaker. It is not much different from a person who goes to the gym to exercise on a regular basis versus someone who sits on the couch watching television. Proper physical exercise increases your chances for health, and proper mental exercise increases your chances for wealth. Laziness decreases both health and wealth.

My two dads had opposing attitudes in thought. One dad thought that the rich should pay more in taxes to take care of those less fortunate. The other

said, "Taxes punish those who produce and reward those who don't produce."

One dad recommended, "Study hard so you can find a good company to work for." The other recommended, "Study hard so you can find a good company to buy."

One dad said, "The reason I'm not rich is because I have you kids." The other said, "The reason I must be rich is because I have you kids."

One encouraged talking about money and business at the dinner table. The other forbade the subject of money to be discussed over a meal.

One said, "When it comes to money, play it safe, don't take risks." The other said, "Learn to manage risk."

One believed, "Our home is our largest investment and our greatest asset." The other believed, "My house is a liability, and if your house is your largest investment, you're in trouble."

Both dads paid their bills on time, yet one paid his bills first while the other paid his bills last.

One dad believed in a company or the government taking care of you and your needs. He was always concerned about pay raises, retirement plans, medical benefits, sick leave, vacation days and other perks. He was impressed with two of his uncles who joined the military and earned a retirement and entitlement package for life after twenty years of active service. He loved the idea of medical benefits and PX privileges the military provided its retirees. He also loved the tenure system available through the university. The idea of job protection for life and job benefits seemed more important, at times, than the job. He would often say, "I've worked hard for the government, and I'm entitled to these benefits."

The other believed in total financial self-reliance. He spoke out against the "entitlement" mentality and how it was creating weak and financially needy people. He was emphatic about being financially competent.

One dad struggled to save a few dollars. The other simply created investments.

One dad taught me how to write an impressive resume so I could find a good job. The other taught me how to write strong business and financial plans so I could create jobs.

Being a product of two strong dads allowed me the luxury of observing the effects different thoughts have on one's life. I noticed that people really do shape their life through their thoughts.

For example, my poor dad always said, "I'll never be rich." And that prophesy became reality. My rich dad, on the other hand, always referred to himself as rich. He would say things like, "I'm a rich man, and rich people don't do this." Even when he was flat broke after a major financial setback, he continued to refer to himself as a rich man. He would cover himself by saying, "There is a difference between being poor and being broke. - Broke is temporary, and poor is eternal."

My poor dad would also say, "I'm not interested in money," or "Money doesn't matter." My rich dad always said, "Money is power."

The power of our thoughts may never be measured or appreciated, but it became obvious to me as a young boy to be aware of my thoughts and how I expressed myself. I noticed that my poor dad was poor not because of the amount of money he earned, which was significant, but

because of his thoughts and actions. As a young boy, having two fathers, I became acutely aware of being careful which thoughts I chose to adopt as my own. Whom should I listen to-my rich dad or my poor dad?

कार्यक्रमका केही भलकहरू तस्वीरमा

सामाजिक विकास मन्त्रीज्यू र सचिवज्यू प्रदेशस्तरीय शिक्षा तालिम केन्द्रको स्थापना कार्यक्रममा

समाजिक विकास मन्त्री सुदर्शन बरालज्यू प्र.अ.नेतृत्व तालिमको उद्घाटन गर्दै

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालका सचिव खगाराज बरालज्यू तालिममा

माध्यमिक तह (९-१२), अनलाइन पेसागत विकास तालिम, दोस्रो समूह

माध्यमिक तह (९-१२), अनलाइन पेसागत विकास तालिम, पहिलो समूह

तालिम प्रमुख यमबहादुर के.सी.

गुनासो सुन्ने अधिकारी हिमलाल खनाल

सूचना अधिकारी अरविन्द प्र. अधिकारी